

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ
BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA

Autor práce: Pavla Krejsová
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: prezenční
Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce – v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS a v tištěné podobě knihovnou VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. JUDr. Romanu Svatošovi, Ph.D, za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

KREJSOVÁ, P. Probační a mediační služba: bakalářská práce. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2019. 52 s. Vedoucí bakalářské práce : doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D

Klíčová slova: probace, mediace, Probační a mediační služba, trestný čin, parole, alternativní tresty, restorativní justice, mediátor, probační dohled, sociální práce.

Bakalářská práce je zaměřena na charakteristiku funkce Probační a mediační služby v ČR. řeší, jak Probační a mediační služba funguje v České republice. Všechny kapitoly obsahují nejdůležitější informace, které na sebe navazují, tak aby došlo k porozumění dané problematiky. Zpracovaná bude Probační služba jako taková, její legislativa, organizace, struktura, cíle a poslání. Pro celkové porozumění funkce této služby je podstatné objasnit separovaně pojmy probace a mediace.

ABSTRACT

KREJSOVÁ, P. *Probation and Mediation service: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2019. 52 p. Supervisor : doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Key words: probation, mediation, probation and mediation service, crime parole, restorative justice, mediator, probation control, social work.

The bachelor thesis is focused on the characteristics of the function of the Probation and Mediation Service in the Czech Republic. It solves how the Probation and Mediation Service operates in the Czech Republic. All chapters contains the most important information that follow-up each other to understand the issue. The Probation Service as such, its legislation, organization, structure, objectives and mission will be elaborated. To understand the function of this service, it is essential to clarify the terms probation and mediation separately.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	9
2 Obecné pojmy	10
2.1 Probace	10
2.2 Probační činnost	10
2.3 Probační dohled	11
2.4 Mediace	11
2.5 Mediační činnost	12
2.6 Mediátor	12
2.7 Sociální komunikace	13
2.8 Sociální práce	13
2.9 Trestný čin	14
2.10 Provinění	15
2.11 Parole	15
2.12 Alternativní tresty	16
2.12.1 Podmíněné odsouzení s dohledem	18
2.12.2 Obecně prospěšné práce	18
2.13 Restorativní justice	19
2.14 Retribuční justice	20
3 Probace	21
3.1 Historie probace	21
3.2 Role pracovníka v oblasti prevence.....	21
3.3 Základní principy činnosti pracovníka	22
3.4 Probační dohled	22
3.5 Probační plán dohledu	24
3.6 Sběr, ověřování a hodnocení dat	24

4	Mediace	26
4.1	Historie mediace	26
4.2	Principy mediace	26
4.3	Zájmové organizace působící v oblasti mediace v ČR.....	27
4.3.1	Společnost pro řešení sporů mediací.....	28
4.3.2	Asociace mediátorů ČR.....	28
4.3.3	Evropský institut pro smír, mediaci a rozhodčí řízení	28
4.3.4	Rubikon Centrum	28
4.3.5	Centrum pro řešení sporů	28
4.4	Mediační proces	29
5	Probační a mediační služba.....	30
5.1	Legislativa	30
5.2	Činnost PMS.....	31
5.3	Organizace PMS	32
5.4	Součinnost PMS se státními orgány a dalšími institucemi.....	32
5.5	Cíle PMS	33
5.6	Poslání PMS	33
5.7	Zásady a principy činnosti pracovníků PMS.....	33
6	Praktická část	35
6.1	Rozhovor s Mgr. Kateřinou Hykovou	35
6.2	Rozhovor s Mgr. Pavlem Pokorným	38
6.3	Rozhovor s osobou docházející k PMS	43
6.4	Závěr praktické části.....	43
	Závěr	46
	Seznam použitých zdrojů	47
	Seznam zkratk	49
	Přílohy.....	50

Úvod

K sepsání bakalářské práce, bylo vybráno téma Probační a mediační služba.

Základním tématem bakalářské práce je probace a mediace, potažmo Probační a mediační služba ČR, její historie a současnost, cíle, principy, funkce a organizační struktura. Pro splnění cílů bakalářské práce budou použity metody jako obsahová analýza studovaných literárních zdrojů, analýza právních předpisů, týkající se zkoumané problematiky. V praktické části bude použita ke sběru dat technika řízených rozhovorů a poté budou data analyzovány.

Z důvodu neznalosti probační a mediační služby se pokusím logicky vysvětlit pojmy spojené s touto službou.

Druhá kapitola je věnována obecným pojmům, které jsou spojené s Probační a mediační službou. Obecnými pojmy budou zejména, probace, probační dohled, probační činnost, mediace, mediátor, mediační činnost, sociální komunikace, sociální práce, alternativní tresty, restorativní justice, trestný čin, provinění, parole, alternativní tresty, retribuční justice.

Třetí kapitola, která bude zaměřená na probaci jako takové, její historii, role pracovníka v oblasti prevence, základní principy činnosti pracovníka, probačním dohledem, probačním plánem dohledu a také sběr, ověřování a hodnocení dat.

Čtvrtá kapitola se bude věnovat pojmu mediace, její historii, principy mediace a také svými postupy, které se dotýkají civilního práva, a to zájmovými organizacemi působícími v oblasti mediace v ČR a také mediačnímu procesu.

Stěžejní kapitolou bude pátá kde bude popsána Probační a mediační služba. Její fungování, legislativa činnost, cíle, poslání a v neposlední řadě i součinnost PMS se státními orgány a dalšími institucemi.

V praktické části budou provedeny řízené rozhovory s pracovníky Probační a mediační služby pracoviště Českých Budějovicích a s klientem, který zde dochází k probační a mediační službě.

Na základě poznatků získaných v teoretické, ale především poznatků získaných analýzou řízených rozhovorů učiněných v praktické části, budou navržena opatření, která by mohla zkvalitnit probaci a mediaci v ČR.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je zhodnotit veškeré poznatky o probační a mediační službě, a to na základě poznatků teoretických, ale i praktických, získaných analýzou řízených rozhovorů. Dalším cílem je navrhnout řešení ke zkvalitnění probace a mediace v České republice.

Služba probace a mediace nemá v České republice dlouholetou tradici. Byla budována od roku 1996, ale až od 1. ledna 2001 nabyl účinnosti zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Zákon o Probační a mediační službě“ nebo „ZPMS“). Kdežto ve světě je služba budována již od konce 19. a počátku 20. století.

Probace je zákonnou metodou potrestání pachatele, opírající se o trestně politická a sociálně pedagogická kritéria. Její výkon je kombinací dohledu a pomoci. Vychází z individuálního přístupu k odsouzené osobě, možností a potřeb jeho sociální adaptace. Probačí je zajišťována i ochrana společnosti. Dohled, pomoc a celá probační služba překračují rámec trestního práva a posouvá probaci do sféry společenské humanitární solidarity s pachateli, kteří se potýkají s těžkostmi a problémy zapříčiněné trestným činem, který spáchali.

Pro splnění cílů bakalářské práce budou použity metody jako obsahová analýza studovaných literárních zdrojů odborných knižních publikací, článků, příspěvků ve sbornících, internetových zdrojů a analýza právních předpisů, týkající se zkoumané problematiky. V praktické části bude použita ke sběru dat technika řízených rozhovorů a poté budou data analyzovány.

2 Obecné pojmy

2.1 Probace

Pojem probace pochází z latinského probare – zkoušet, ověřovat, dohlížet. V kontextu činností PMS jde zejména o výkon dohledu pracovníka.¹

V praxi se probací rozumí organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným, kontrola výkonu alternativních trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, individuální pomoc obviněného a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, aby tím došlo ke zlepšení právních i společenských vztahů.²

Výkon dohledu zajišťuje Probační a mediační služba (dále jen „PMS“), prostřednictvím svých pracovníků. Ti během zkušební doby pachatele kontrolují vedení řádného života pachatele a plnění uložených přiměřených povinností a omezení (např. zdržet se užívání omamných a psychotropních látek, alkoholu aj.), ale také mu nabízejí nezbytnou pomoc při řešení obtížných životních situací, popř. poskytují kontakty na další organizace (např. Úřady práce, Občanské a dluhové poradny, psychologické, psychiatrické a psychotherapeutické služby, K-centra a další služby drogově závislým).³

2.2 Probační činnost

Probační činnost zahrnuje působení probačního pracovníka v rámci tzv. probačního dohledu v souvislosti s výkonem přiměřených omezení. Tyto činnosti integrují represivní složku trestněprávních opatření se složkou výchovnou a preventivní. Probátor pracuje zpravidla pouze s obviněným, resp. odsouzenými osobami.

Probační činnost zprostředkovává výměnu informací a společenských norem mezi obviněným nebo odsouzeným a společností, jejíž zájmy orgán justice zastupuje.

Cílem probační činnosti je dosažení souladu a harmonie zájmů norem společnosti se zájmy a potřebami klientů a aktivní reakce na skutečnosti, které naznačují, že tohoto

¹ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D., *Probace a Mediace*, Praha, 2010, ISBN 978-7367-757-2, s. 71-77

² ČESKO. Zákon 257 ze dne 14. července 2000 o probační a mediační službě. [online]., © 2000 [cit. 2019-10-01]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-257>>.

³ Probační a mediační služba České republiky, 2002-2019, [online]. © IT STUDIO s.r.o., [cit.2019-10-01]. Dostupné z WWW: <<https://www.pmscr.cz>>.

souladu se daří dosáhnout. Probační činnost je odvíjena od autority soudu, je cíleně zaměřená k naplnění soudního rozhodnutí.⁴

2.3 Probační dohled

Probační dohled je dlouhodobá spolupráce s odsouzeným, v rámci níž je povinen být v pravidelném kontaktu s probačním úředníkem, spolupracovat při vytváření a realizaci probačního programu ve zkušební době a též je zde obsažena kontrola dodržování podmínek uložených soudem. Práce probačního úředníka by měla obsahovat nejen sledování pachatele a shromažďování informací o něm, ale také péči o něj a pomoc v jeho problémech s cílem posílit jeho schopnosti bezkonfliktního způsobu života ve společnosti a posílit pozitivní sociální vztah k prostředí.

Dohled nad odsouzeným by se měl vykonávat na základě dohledového probačního plánu zpracovávaného probačním úředníkem.⁵

2.4 Mediace

Pojem mediace pochází z latinského *mediare* – což znamená být uprostřed. Mediační činností jsou odborné postupy pracovníků PMS realizované v přípravné fázi trestního řízení před rozhodnutím státního zástupce či soudce, je to tzv. mimosoudní vyrovnání sporů. Jejich smyslem je urovnání konfliktního stavu mezi obětí a pachatelem, odstranění příčin, které vedly pachatele ke spáchání trestného činu a příprava podkladů pro rozhodování státního zástupce či soudce.

Mediací nazýváme dobrovolné, osobní a přímé setkání oběti a pachatele trestného činu za účasti mediátora. V případě, že mediaci nelze uskutečnit, realizuje PMS tzv. jiné činnosti směřující k urovnání konfliktního stavu. Obsahem těchto odborných činností je spolupráce pracovníka s pachatelem trestného činu, obětí, zástupci postižené komunity a dalších osob, jejímž výsledkem je zpracování zprávy pro soudce či státního zástupce.⁶

Mediace je metoda řešení konfliktu komunikací, při níž neutrální kvalifikovaná osoba pomáhá účastníkům konfliktu ve vzájemném dorozumívání, jehož cílem je dosažení jejich spokojenosti s procesem a výsledkem řešení konfliktu.⁷

⁴ ŠTĚRBA, V., *Penologie*, Praha, 2009, ISBN 978-80-86795-74-4, s. 130-131

⁵ ČERNÍKOVÁ, V., *Sociální ochrana(kriminologický pohled na terciální prevenci)*, Praha, 2005, ISBN 80-7251-207-2, s. 140

⁶ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D., *Probace a Mediace*, Praha, 2010, ISBN 978-7367-757-2, s. 39-43

⁷ HOLÁ, L., *Mediace: způsob řešení mezilidských konfliktů*, Praha, 2003, ISBN 80-247-0467-6, s. 46-47

Mediace v trestním řízení rozumíme podle uvedeného zákona „mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi poškozeným a obviněným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávanou v souvislosti s trestním řízením. Mediaci lze provést jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného.“⁸

2.5 Mediační činnost

Mediační činnost je alternativní metoda řešení konfliktů, při níž osoba, která zaujímá vyvážené postavení ke všem stranám sporu (mediátor), pomáhá nalézt přijatelné řešení dané situace s cílem urovnat vzájemné vztahy stran s přihlédnutím k oprávněným zájmům obviněného, oběti, účastníků občanskoprávního sporu a společnosti. Užití mediace v trestní justici vychází z předpokladů, že na TČ pohlížíme jako na konflikt, který vznikl mezi obětí jako reakce na spáchaný TČ, nebo když TČ je důsledkem existujícího konfliktu.⁹

2.6 Mediátor

Mediátor je školený profesionál se specifickými dovednostmi a odbornými znalostmi z oblasti mediace. Jsou pro něho nezbytné analytické schopnosti, protože složitou situaci musí umět rozdělit na jednotlivá témata, tj. na předměty jednání, a musí být schopen neutrálních formulací, tj. zasazovat do širokého kontextu, spojovat je a klienty vyzvat, aby uvažovali o důsledcích svých očekávání a řešení.

Mediátor má při mediačním procesu řadu úloh:

- První úlohou prostředníka je zamyslet se nad svým vlastním náhledem na konflikt. Vyhodnotit vlastní styl a stanovit si základní pozici, z níž bude sledovat vlastní reakci na konfliktní okolnosti, aby se jim mohl náležitě přizpůsobit.
- Mediátor vyhodnotí, jak strana osobně na konflikt nahlíží a jak s ním nakládá, podle toho zvolí adekvátní postup.
- Mediátor konflikt analyzuje a rozliší, kdy jde o konflikt podstatný a kdy o okrajový konflikt, pramenící ze špatné komunikace.
- Stěžejním úkolem mediátora je chránit integritu procesu, aby zajistil dosažení dohody na základě informovanosti a konsenzu.¹⁰

⁸ MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P., *Sociální práce v praxi : specifika různých cílových skupin a práce s nimi*, Praha, 2005, ISBN 80-7367-002-X, s. 17-26

⁹ ŠTĚRBA, V., *Penologie*, Praha, 2009, ISBN 978-80-86795-74-4, s. 131

¹⁰ ŠÍŠKOVÁ, T., *Facilitativní mediace : řešení konfliktu prostřednictvím mediátora*, Praha, 2012, ISBN 978-80-262-0091-8, s. 73-76

2.7 Sociální komunikace

Pojem komunikace pochází z latinského *communicare* – což znamená dorozumívání, sdělování, svěřování či spojování.

Sociální komunikace, tak jak se na ni díváme z pohledu psychologie, představuje specifickou formu sociálních styků, která nespočívá jen v pouhém přenosu informací, ale předpokládá také určité porozumění. Je považována za součást sociální interakce.

Osoba, která něco sděluje, se nazývá komunikátor, osoba přijímající sdělení je nazývána komunikant a vlastní sdělení pak komuniké. Důležitou roli zde hraje zpětná vazba (viz obrázek č.1).

V rámci sociálního styku jsou rozlišovány tři základní aspekty komunikace:

1. Komunikační – jde o otázky výměny informací,
2. Interakční – jde o otázky výměny aktivit a bezprostřední organizace společné činnosti,
3. Perceptivní – jde o otázky vzájemného vnímání, poznávání a pochopení účastníků styku.¹¹

2.8 Sociální práce

Sociální práce podporuje sociální změnu, řešení problémů v mezilidských vztazích a posílení a osvobození lidí za účelem naplnění jejich osobního blaha. Od svých začátků před více než stoletím se sociální práce zaměřuje na naplnění lidských potřeb a rozvinutí lidských možností. Lidská práva a společenská spravedlnost slouží jako motivace a zdůvodnění činnosti sociální práce.¹²

¹¹ VETEŠKA, J., *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*, Praha, 2015, ISBN 978-80-7478-898-7, s. 49-52

¹² Definice sociální práce, 11. 3. 2005, [online].[cit.2019-03-01]. Dostupné z WWW: <<http://socialnirevue.cz>>.

Jde o vědní disciplínu, která vychází z obsáhlého systému teoretických poznatků, mnoha společenských věd, zejména psychologie, pedagogiky, sociologie, lékařských, právních a ekonomických věd, ale také z filozofie. Tyto poznatky tvoří základ pro odborné profesionalizované působení sociálních pracovníků a pro způsob práce sociálních institucí, které jsou zaměřeny na pomoc jednotlivcům, skupinám nebo komunitám, s cílem dosáhnout jejich optimální fungování.¹³

2.9 Trestný čin

Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.

K trestní odpovědnosti za trestný čin (dále jen „TČ“) je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“ „TZ“) výslovně, že postačí § 16 zavinění z nedbalosti.¹⁴

Aby se jednalo o TČ, musí mít určitou míru škodlivosti neboli závažnosti. Škodlivost (závažnost) činu znamená, že čin spáchaný pachatelem poruší, případně ohrozí ten zájem společnosti, který je považován za důležitý a je mu proto zákonem přiznána ochrana. Ohledně míry škodlivosti (závažnosti) TZ uvádí v § 39 odst. 2, že *„Povaha a závažnost trestního činu jsou určovány zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnosti, za kterých byl čin spáchán osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou záměrem nebo cílem.“*

Vedle materiální podmínky musí být splněny i znaky uvedené v trestním zákoníku, kterým se říká znaky formální. Jde o znaky objektu, objektivní stránky, subjektu a subjektivní stránky. S těmito znaky se pojí pojem skutková podstata. Skutková podstata TČ obsahuje znaky objektu, objektivní stránky, subjektu a subjektivní stránky TČ, které jsou uvedeny v trestním zákoníku. Přesně vymezené skutkové podstaty mají význam jako záruka zákonnosti a prostředek ochrany občanských práv a svobod, protože umožňují rozeznat jednotlivé druhy trestných činů od sebe. Od skutkové podstaty je třeba odlišovat konkrétní skutkový děj mající znaky skutkové podstaty TČ. Každý TČ musí být vždy si skutkem, ale ne každý skutek je vždy TČ.¹⁵

¹³ ČERNÍKOVÁ, V., *Sociální ochrana(kriminologický pohled na terciální prevenci)*, Praha , 2005, ISBN 80-7251-207-2, s.16

¹⁴ ČESKO. Zákon 40 ze dne 9. února 2009 trestní zákoník. [online]., © 2000 [cit. 2019-10-01]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz>>.

¹⁵ KRUPKA, V., *Trestní právo hmotné*, Praha, 2012, ISBN 978-80-87451-14-4, s. 24-38

2.10 Provinění

Provinění je trestný čin spáchaný mladistvým.

Mladistvý je osoba, která v době spáchání provinění dovršila patnáctý rok a nepřekročila osmnáctý rok svého věku. Mladistvý je již trestně odpovědný. Trestní odpovědnost mladistvého začíná spácháním provinění v den, který následuje po dni, kdy dovršil patnáct let a končí v den dovršení osmnáctého roku jeho věku.

Trestní odpovědnost mladistvého za provinění a opatření za ně ukládaná upravuje zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (dále jen „Zákon o soudnictví ve věcech mládeže“ nebo „ZSVM“).

Mladistvému lze uložit za spáchané provinění pouze opatření:

- výchovná - dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti, výchovná omezení a napomenutí s výstrahou
- ochranná opatření - ochranné léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci
- trestní - obecně prospěšné práce, peněžité opatření, peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, zákaz činnosti, vyhoštění, domácí vězení, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (podmíněné odsouzení), odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem, odnětí svobody nepodmíněné.¹⁶

2.11 Parole

Pojem parole pochází z francouzštiny, kde znamená - slovo, výpověď. Parole je podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

Parole je jednou z činností, kterou PMS zprostředkovává v rámci vykonávacího řízení. V souvislosti s propuštěním odsouzeného z věznice pak slovem parole rozumíme podmíněné propuštění na čestné slovo, resp. na slib odsouzeného, že se bude řádně chovat.

Odsouzený má ve věznici možnost v rámci své přípravy na podmíněné propuštění požádat o spolupráci probačního úředníka, a to prostřednictvím sociálního pracovníka, vychovatele nebo jiného odborného zaměstnance oddělení výkonu trestu.

¹⁶ Ochrana dětí, 2012, Háka software, [online].[cit.2019-30-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.nsz.cz>

Dojde-li k doporučení spolupráce s PMS ze strany vězeňské služby, je žádoucí zaslat "Podnět k zahájení spolupráce s PMS" na středisko PMS v místě věznice. Pracovník PMS následně navštíví odsouzeného ve věznici a spolu s ním a často i v součinnosti se střediskem PMS v místě bydliště odsouzeného, zpracuje podklad pro rozhodnutí soudu.

Při zpracování této zprávy pracovník PMS spolupracuje rovněž se subjekty, které působí mimo věznici. Nejčastěji se jedná o poskytovatele různých programů a služeb zaměřených na řešení problémů lidí opouštějících věznice a na řešení následků TČ.

Smyslem spolupráce s odsouzeným a s obětí TČ je, aby ještě v době před rozhodnutím soudu o podmíněném propuštění byly shromážděny a vyhodnoceny všechny důležité informace. Ty slouží k analýze rizik a potřeb odsouzeného v souvislosti s jeho návratem na svobodu, ale i opětovného spáchání TČ a vzniku újmy ve vztahu k blízkým osobám, okolí či široké veřejnosti.

Zjištěné potřeby a rizika odsouzeného, např. k léčba závislosti, potřeba zvýšit pracovní dovednosti, potřeba vyřešit problém s bydlením po propuštění apod., se odrazí ve zprávě probačního pracovníka, který soudu doporučí nebo nedoporučí podmíněně propuštění odsouzeného, případně může soudu navrhnout stanovení některých podmínek podmíněného propuštění – uložení dohledu nad podmíněně propuštěným, uložení povinnosti absolvovat rekvalifikační program, uložení omezení v podobě zdržení se kontaktu s konkrétní osobou apod.

V případě rozhodnutí o podmíněném propuštění odsouzeného, nad kterým je současně vysloven dohled pracovníka PMS. PMS provádí jednak kontrolu plnění podmínek zkušební doby podmíněného propuštění, v rozsahu min. 1 roku – max. 7 let a dále pak poskytuje pomoc při řešení problémů souvisejících s návratem odsouzeného do života na svobodě.¹⁷

2.12 Alternativní tresty

Alternativní tresty v celosvětovém vývoji se prosazuje úsilí o širší využití trestů nepojených s odnětím svobody a postupné nahrazování trestu odnětí svobody.

Mezi alternativní tresty ukládané jako alternativy k trestu odnětí svobody jsou v obecné rovině považovány všechny tresty nespojené s odnětím svobody.¹⁸

¹⁷ PAROLE - podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, 2002-2009 © IT STUDIO s.r.o., [online].[cit.2019-03-01]. Dostupné z WWW: <<https://www.pmscr.cz/parole-dohled-nad-podminene-propustenymi/>>.

¹⁸ ČERNÍKOVÁ, V., *Sociální ochrana(kriminologický pohled na terciální prevenci)*, Praha, 2005, ISBN 80-7251-207-2, s. 129-133

Hlavním smyslem alternativních způsobů řešení trestních věcí je přiměřená reakce na spáchaný TČ a odstranění konfliktního stavu spojeného s tímto činem po objasnění jeho příčin. Alternativní řešení napomáhají při odstraňování konfliktu a urovnání vztahu mezi poškozeným a pachatelem. Tyto formy postihu trestné činnosti vytvářejí podmínky pro urychlení zjednodušení trestního řízení a ve společenském zájmu přispívají k prevenci kriminality¹⁹

K uložení alternativního trestu dochází za předpokladu, že vzhledem k osobě a poměrům pachatele a k povaze a závažnosti spáchaného TČ, není třeba uložit nepodmíněný trest odnětí svobody, který je podle zvláštní části trestního zákoníku možné při splnění podmínek uložit za jakýkoli TČ. Stejně jako při ukládání všech druhů trestu je i zde nutné přihlídnout ke konkrétním okolnostem případu, a to jak k povaze a závažnosti TČ, tak také k osobě a poměrům pachatele. Ne vždy totiž musí alternativní trest posloužit lépe než trest odnětí svobody. Zavedením těchto druhů trestů do právního řádu jsou však soudům nabídnuty větší možnosti vhodného způsobu potrestání.

K neuvěznění pachatele a využití alternativního trestu by mělo docházet vždy, kdy vzhledem k osobě pachatele i okolnostem případu lze dosáhnout účelu trestu i bez odnětí svobody a odsouzený má reálné předpoklady k tomu, aby byl schopen splnit podmínky uloženého alternativního trestu. Ponecháním odsouzeného na svobodě je mu projevena důvěra, že k jeho napravení může dojít i bez zbavení osobní svobody.

Mezi hlavní přednosti alternativních trestů patří snížení finančních nákladů spojených s výkonem trestu, uvolnění věznic pro pachatele závažnějších TČ a eliminace negativních vlivů spojených s uvězněním. Odsouzený není vytržen ze společnosti a nedochází k odloučení od jeho rodiny a nejbližších, což výrazně prospívá jeho psychickému stavu. Je mu tak umožněno pokračovat ve svém dosavadním zaměstnání, čímž se výrazně zvyšuje možnost uhrazení náhrady škody, kterou svým činem způsobil. Úspěšná resocializace odsouzeného je pak jedním z klíčových faktorů při prevenci jeho dalšího kriminálního chování.²⁰

Alternativní tresty v širším pojetí, podle trestního zákoníku § 52:

- písm. b) domácí vězení,
- písm. c) obecně prospěšné práce,
- písm. d) propadnutí majetku,

¹⁹ SOTOLAŘ, A., PÚRY, F., ŠÁMAL, P., *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*, Praha, 2000, ISBN 80-7179-350-7, s. 36-87

²⁰ Obecné informace, 2017, Ministerstvo spravedlnosti ČR[online].[cit.2019-15-03] Dostupné z WWW: <<https://www.justice.cz>>

- písm. e) peněžitý trest,
- písm. f) propadnutí věci,
- písm. g) zákaz činnosti,
- písm. h) zákaz pobytu,
- písm. i) zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce,
- písm. j) ztrátu čestných titulů nebo vyznamenání,
- písm. k) ztrátu vojenské hodnosti,
- písm. l) vyhoštění.²¹

2.12.1 Podmíněné odsouzení s dohledem

Podmíněné odsouzení s dohledem jako nejčastější forma trestu je významným prostředkem výchovného působení na pachatele a důležitou alternativou krátkodobých nepodmíněných trestů odnětí svobody a týká se zejména pachatelů méně závažných TČ. Podstata podmíněného odsouzení spočívá v tom, že soud vynese rozsudek a uloží trest odnětí svobody, ale jeho výkon odloží pod podmínkou, že se odsouzený bude ve stanovené zkušební době chovat řádně a vyhoví stanoveným požadavkům.

Pří rozhodování o podmíněném odsouzení bez dohledu nebo s dohledem je rozhodující hlediskem osobnost pachatele a jeho dosažená sociální vyzrállost. Uplatnění probačního dohledu umožňuje lepší rozlišení při zacházení s pachateli a působení v určité časové délce zákonem stanovené.

Dohled je vykonáván po celou dobu trvání stanovené zkušební doby. Probačním úředníkem za spolupráce s pachatelem je vypracován probační program, kde je specifikován obsah dohledu.²²

2.12.2 Obecně prospěšné práce

Trest obecně prospěšných prací (dále jen „OPP“) byl do trestního zákoníku zařazen novelou provedenou zákonem č. 152/1995 Sb., a to jako samostatný druh trestu, který měl být významnou alternativou trestu odnětí svobody.

Trest OPP může soud uložit, odsuzuje-li pachatele za TČ, za který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let. Soud přihlíží k povaze spáchaného TČ a možnosti nápravy pachatele. Podmínky pro aplikaci tohoto trestu jsou

²¹ ČESKO. Zákon 40 ze dne 9. února 2009 trestní zákoník. [online]., © 2000 [cit. 2019-10-01]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz>>.

²² ČERNÍKOVÁ, V., *Sociální ochrana (kriminologický pohled na terciální prevenci)*, 2005, ISBN 80-7251-207-2, s.141-142

vymezeny tak, aby se uplatnil u pachatelů méně závažných TČ, na něž není potřeba působit trestem odnětí svobody a z nějakého důvodu není vhodné uložení peněžitého trestu.

Obecně prospěšné práce jsou alternativním trestem, který ukládá soud za předpokladu, že pachatel s tímto trestem souhlasí a bere na sebe povinnost jej vykonat. Při ukládání takové práce je třeba respektovat určité zásady:

- musí jít o práci, která je užitečná pro pachatele i pro společnost,
- odpovídá schopnostem a vědomostem pachatele,
- jde o bezplatnou práci vykonávanou ze zákona po určitou dobu.

Pro realizaci tohoto institutu jsou regionálními probačními službami zpracovány konkrétní projekty s ohledem na místní pracovní podmínky, sktrukturu pachatelů a možnosti kontroly provádění práce.²³

2.13 Restorativní justice

Restorativní přístup v pojetí spravedlnosti se zaměřuje na újmy vzniklé trestným činem a usiluje o zohlednění potřeb poškozeného, dále podporuje odpovědnost pachatele za řešení vzniklé situace a zapojuje poškozeného, pachatele a komunitu do procesu řešení.²⁴

Restorativní justice je spojena s několika klíčovými principy a hodnotami. Ty jsou jakýmsi kompasem, který nám ukazuje, jakou cestou se lze vydat v konkrétním případě. Každá konfliktní událost a každý spáchaný čin je specifický, proto nelze stanovit žádný univerzální restorativní program. Směr ukazuje následující principy a hodnoty:

- Respekt – pro restorativní justici je respekt jednou z klíčových hodnot. Je proječován nejen vůči oběti a dalším postiženým osobám, ale i k pachateli.
- Odpovědnost – pachatel TČ je odpovědný za způsobenou újmu a restorativní proces posiluje jeho motivaci k obnově narušených vztahů.
- Dialog – programy a techniky restorativní justice jsou založeny na různých formách dialogu mezi stranami konfliktu, mezi obětí, pachatelem a dalšími dotčenými osobami.
- Participace – restorativní justice usiluje o aktivní zapojení všech účastníků TČ, jejich blízkých a zástupců. Řešení celé situace je v rukou těch, kterých se týká.

²³ ČERNÍKOVÁ, V., *Sociální ochrana(kriminologický pohled na terciální prevenci)*, 2005, s. 142-143

²⁴ ZEHR, H., *Úvod do restorativní justice*, Praha, 2003, s. 25-48

- Vyváženost – restorativní justice hledá znovunalezení rovnováhy v komunitě. Vyvažuje zájmy zúčastněných a hledá řešení přijatelné pro všechny strany.
- Dobrovolnost – participace účastníků události TČ je v restorativní justici vždy založena na dobrovolnosti. Žádný účastník, ani pachatel, nemá být k účasti nucen.
- Pospolitost – restorativní justice usiluje zapojení členů komunity, ve které oběť i pachatel žijí.
- Individualita – jedinečnost každého člověka je v restorativní justici vždy vyvažována ve vztahu k pospolitosti.²⁵

Restorativní justice chápe nápravu pachatele TČ jako proces přijetí jeho odpovědnosti za to, co oběti či komunitě způsobil, a to prostřednictvím jeho zapojení do nápravy následků svého jednání. K hlavním nositelům principů restorativní justice v České republice (dále jen „ČR“ je PMS, která zprostředkovává řešení trestních kauz mezi pachatelem a obětí a zajišťuje kontrolu nad výkonem alternativních trestů.²⁶

2.14 Retribuční justice

Retribuční justice je opačný přístup než restorativní justice. V tomto pojetí trestní justice má ústřední roli stát, který nese odpovědnost za řešení TČ, které spočívá v dopadení a v následném spravedlivém potrestání pachatelů těchto TČ. Retribuční justice klade důraz na práva na spravedlivý proces a zaměřuje se na formální stránku TČ. Účelem tohoto pojetí je pachatele TČ především potrestat. Takovým trestem bývá nejčastěji trest odnětí svobody, který je doprovázen morálním zavržením a stigmatizací. Odplatná justice se však zaměřuje i na prevenci trestné činnosti pachatele. Tento model využívá k naplnění účelu metodu trestní represe. Stát je v tomto pojetí primární obětí TČ, respektive společnost, kterou stát zastupuje. Je kladen důraz na ochranu společnosti před pachateli, kteří ohrožují veřejný zájem. Individuální oběť TČ se na výkonu justice spíše neparticipuje. V trestním řízení vystupuje oběť pouze jako poškozená, která může uplatnit nárok na náhradu škodu v tzv. adhezním řízení.²⁷

²⁵ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D., *Probace a Mediace*, Praha, ISBN 978-7367-757-2, 2010, s. 33-34

²⁶ SOBOTÍK, Š., *Restorativní justice pomáhá spojuje*, 30.4.2018, [online].[cit.2019-28-01]. Dostupné z WWW: <<https://www.pmscr.cz>>.

²⁷ HENDRYCH, D. *Právní slovník*. 2. rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003, ISBN 80-7179-740-5, s. 838.

3 Probace

3.1 Historie probace

Historie probace spočívá ve dvou rozdílných tradicích. První tradice je common law neboli zvykové právo, které je typické pro anglosaský právní systém. Common law je uplatňováno ve Velké Británii a USA. Původ probace v těchto zemích spočívá ve středověkých praktikách propuštění pachatele na základě slibu a splnění podmínky, že se bude řádně chovat a na základě peněžité záruky. Druhá tradice je civil law neboli občanské (statutární) právo, které je charakteristické pro kontinentální právní systém. Probace se v kontinentální Evropě vyvinula ze sursis, což znamená odklad trestu nebo odklad výkonu trestu. Původně nebyl v rámci probace ukládán dohled vůbec, jelikož dohled jako složka sursis byl považován za zásah do práv člověka. Teprve až v letech následujících po 1. světové válce se dohled stal součástí odkladu výkonu trestu.²⁸

V historických událostech v ČR byla významným zlomem sametová revoluce v roce 1989 a pád komunistického režimu. Postoj k alternativám k trestu odnětí svobody před sametovou revolucí se výrazně liší od situace, která nastala po společenských změnách spojených s listopadovým převratem. Trest odnětí svobody před rokem 1989 je chápán jako univerzální prostředek a snaha o rozšíření alternativ k němu je spíše ojedinělá.²⁹

3.2 Role pracovníka v oblasti prevence

Role pracovníka v oblasti prevence v přípravném řízení nebo řízení před soudem je taková, že pracovník připravuje podklady pro uložení dohledu (např. podmíněné odsouzení s dohledem, výchovné opatření u mladistvých) a náhrady vazby s dohledem. Ve svém návrhu zohledňuje možná rizika výkonu dohledu i recidivy pachatele i potřeby oběti, vyjadřuje jasná stanoviska směrem k soudu. Pracovník vykonává dohled nahrazující vazbu.

Ve vykonávacím řízení pracovník zajišťuje výkon dohledu a vede pachatele k plnění uložených povinností a omezení. Průběžně ověřuje informace sdělené pachatelem. O výsledcích a plnění i průběhu dohledu informuje soud.

²⁸ ZVEKIC, U., HARRIS, R., Prosazování probace na mezinárodní úrovni. In *Probace – poznatky ze zahraničí*. Praha 2002, ISBN 80- 7338-005-6, s. 127

²⁹ NEZKUSIL, J., *K problematice alternativ k trestu odnětí svobody*. Trestní právo. Odborný časopis pro trestní právo a obory související. Praha, 2009, č. 7-8, ISSN 1214-3758, s. 8-17

Pracovník pravidelně analyzuje rizika a potřeby pachatele. Sleduje a kontroluje jeho chování, spolupracuje s osobami z jeho rodinného a sociálního prostředí. Navštěvuje cíle spolupráce v probačním plánu dohledu.³⁰

S usnesením vlády č. 341/1994 v rámci programu Prevence kriminality souvisí období počátku vzniku probace a mediace v ČR. Usnesením vláda uložila ministru spravedlnosti, aby zřídil místa probačních úředníků. Od 1. ledna 1996 bylo toto usnesení realizováno a tím docházelo k postupnému budování sítě probačních pracovníků na většině okresních a na několika krajských soudech. Nově zřízená místa byla v této době obsazena převážně stávajícími soudními úředníky a sloužila k zajištění administrativně technického výkonu obecně prospěšných prací a kontroly chování obviněných v institutech spojených s uložením zkušební doby.³¹

3.3 Základní principy činnosti pracovníka

Základní principy činnosti pracovníka je, že při své práci dodržuje tyto zásady:

- jedná v souladu s platnými zákony a vnitřními předpisy PMS,
- jedná v souladu s Etickým kodexem zaměstnance PMS,
- respektuje a chrání lidská práva a svobody, důstojnost člověka,
- je nositelem principů restorativní justice,
- jedná s obětí i pachatelem transparentně,
- postupuje odpovědně a objektivně,
- zná své kompetence a hranice,
- spolupracuje s orgány činnými v trestném řízení (dále jen „OČTŘ“) a dalšími organizacemi státní správy, samosprávy i neziskovými organizacemi, zná síť poskytovatelů sociálních služeb,
- dbá na svou bezpečnost a bezpečnost dalších pracovníků.³²

3.4 Probační dohled

Probační dohled je dlouhodobá spolupráce s odsouzeným, v rámci, níž je povinen být v pravidelném kontaktu s probačním úředníkem, spolupracovat při vytváření a realizaci probačního programu ve zkušební době a též je zde obsažena kontrola dodržování podmínek uložených soudem. Práce probačního úředníka by měla obsahovat nejen

³⁰ Probace-Metodický standard PMS, 2016, s. 5

³¹ VĚTROVEC, V., NEDOROST, L., SOVÁK, Z., *Probační a mediační služba ČR. Právní rádce*, 2002, č. 8, s. 28

³² Probace-Metodický standard PMS, 2016, s.5

sledování pachatele a shromažďování informací o něm, ale také péčí o něj a pomoc v jeho problémech s cílem posílit jeho schopnosti bezkonfliktního způsobu života ve společnosti, schopnost pozitivního sociálního vztahu k prostředí.

Dohled nad odsouzeným, by se měl vykonávat na základě dohledového probačního plánu zpracovávaného probačním úředníkem.³³

Dohled je opatření, které soudce nebo státní zástupce ukládá, považuje-li za důležité po určitou dobu sledovat a kontrolovat chování pachatele. Dohled spočívá v odborném vedení a pomoci pachateli ke změně chování. Vede ke snížení rizika opakování trestné činnosti a tím k ochraně společnosti před další kriminalitou.

Dohled provádí PMS v místě, kde pachatel bydlí nebo, kde se dlouhodobě zdržuje.

Soudce nebo státní zástupce může uložit dohled, pokud rozhodne o:

- podmíněném upuštění od potrestání,
- podmíněném odsouzení,
- podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody,
- propuštění z ochranné léčby,
- uložení dohledu v rámci trestu obecně prospěšných prací,
- nahrazení vazby dohledem PMS,
- uložení výchovného opatření mladistvému nebo dítěti mladšímu 15 let.

Dohledem se rozumí osobní kontakt pachatele s probačním úředníkem, který probíhá na středisku PMS. PMS má také ze zákona právo navštívit pachatele kdykoli v průběhu výkonu dohledu doma. Dohled je především kontrola dodržování podmínek trestu, které soudce nebo státní zástupce zároveň s dohledem uložil. PMS také nabízí pachateli pomoc při řešení problémů jako je např. hledání a udržení si práce, zprostředkování možnosti léčby závislosti nebo řešení zadluženosti, nahrazení škody způsobené trestným činem.

Dohled probíhá způsobem stanoveným v probačním plánu dohledu.³⁴

Základním nástrojem pracovníka při práci s pachatelem v rámci dohledových činností je vedení profesionálního rozhovoru. Pracovník s pachatelem hledá konkrétní témata spolupráce a vychází při tom z:

- rozhodnutí soudu – délka zkušební doby, uložené přiměřené povinnosti a omezení apod.,
- zjištění informací od pachatele i oběti,
- závěrů analýzy rizik a potřeb pachatele,

³³ ČERNÍKOVÁ, V., *Sociální ochrana (kriminologický pohled na terciální prevenci)*, Praha, 2005, ISBN 80-7251-207-2, s. 140

³⁴ *Probační dohled*, leták PMS, [online].[cit.2019-03-01]. Dostupné z WWW: <<https://www.pmscr.cz>>.

- zjištěných silných stránek a zdrojů pachatele.³⁵

3.5 Probační plán dohledu

Probační plán dohledu specifikuje u každého pachatele konkrétní obsah a podobu dohledu. Jedná se o klíčový dokument pro hodnocení průběhu dohledu. Pro pachatele představuje konkrétní informaci, jakým způsobem bude postupovat v plnění soudem uložených povinností a omezení a jak bude jejich plnění ověřováno ze strany pracovníka PMS.

Probační plán dohledu se zaměřuje na způsoby odčinění újmy, která byla trestným jednáním způsobena, a na vedení pachatele k řešení příčin a důsledků jeho jednání. To vše s cílem minimalizovat rizika recidivy a újmy.³⁶

Pracovník nabízí vždy pachateli možnost podílet se na tvorbě probačního plánu dohledu.

Pracovník pachatele s obsahem celého probačního plánu seznámí, vysvětlí mu důsledky v případě jeho neplnění a předá mu jedno písemné vyhotovení.

Probační plán dohledu je vytvořen nejdéle na 6 měsíců a u pachatelů násilných a jinak závažných trestných činů do 3 měsíců od zahájení osobní spolupráce s pachatelem. Průběžně se tento plán vyhodnocuje, aktualizuje v závislosti na výsledcích, kterých pachatel dosáhl.

Maximální délka platnosti probačního plánu je 1 rok.

Probační plán dohledu obsahuje cíle spolupráce pracovníka s pachatelem i popis dílčích kroků k jejich dosažení. Ke správnému efektivnímu stanovení cílů dohledu používá pracovník metodu SMART (cíl má být specifický, měřitelný, dosažitelný, reálný a v čase ohraničený). Cíl musí být konkrétní a pro pachatele srozumitelný. U každého ze stanovených cílů pracovník definuje, jaké změny má pachatel dosáhnout, v jakém časovém horizontu a jak bude jeho plnění ze strany pracovníka ověřováno. Probační plán dohledu také vždy obsahuje postup pracovníka při porušení a neplnění podmínek dohledu a cíle. Na závěr je vždy stvrzen podpisem pachatele.³⁷

3.6 Sběr, ověřování a hodnocení dat

Po celou dobu výkonu dohledu pracovník sbírá, ověřuje a vyhodnocuje informace o pachateli. Cenný zdroj informací představuje především informace sdělené přímo

³⁵ Probace-Metodický standard PMS, 2016, s. 17

³⁶ Probace-Metodický standard PMS, 2016, s. 18

³⁷ Probace-Metodický standard PMS, 2016, s. 19

pachatelem během konzultace. Tyto informace pracovník pro zajištění objektivitu vždy ověřuje z dostupných zdrojů. Pracovník upřednostňuje dokládání potřebných údajů samotným pachatelem, např. pracovní smlouva, evidence na úřadu práce, náhrada škody atd.

K ověření či doplnění pachatelem sdělených informací důležitých pro výkon dohledu pracovník využívá:

- trestní spis, materiály OČTŘ,
- znalecké posudky,
- CESO – lustrace pachatele,
- opis RT,
- rejstřík přestupků,
- informace od obětí,
- informace z rodinného a sociálního prostředí pachatele,
- informace od zaměstnavatele pachatele,
- sdělení organizací zapojených do případů – lékaři, orgán sociální právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“), léčebny, poskytovatelé programů,
- informace od místního oddělení Policie ČR.³⁸

³⁸ Probace-Metodický standard PMS, 2016. s. 18

4 Mediace

4.1 Historie mediace

Mediace jako přístup, idea řešení konfliktů za pomoci třetí nezávislé strany existuje v mnoha společenstvích již po staletí. Mnohé nasvědčuje tomu, že postupy blízké mediace jsou starší než lidstvo samo, protože velmi podobné chování bylo popsáno u některých primátů.³⁹

V ČR je mediace využívána v rámci PMS. Její postavení a působnost upravuje zákon o PMS.

Od roku 2012 disponuje právní řád ČR zákonem č.202/2012 Sb., o mediaci, ve znění dalších novel. Tento zákon byl dlouho připravován a jeho přijetím se alespoň částečně upravily některé procesní aspekty mediace v netrestních věcech.⁴⁰

4.2 Principy mediace

- Dobrovolnost

To, že si klienti vyberou mediaci, jako cestu řešení svého sporu bývá jejich první dohoda. Tato pozitivní zkušenost spolupráce ovlivňuje jejich důvěru v sebe navzájem a ochotu v zahájené spolupráci pokračovat.

- Důvěrnost a důvěra

Důvěrnost je charakteristikou procesu, a usnadňuje komunikaci klientů. Znamená to tedy, že veškeré odhalené informace zůstávají důvěrné a nelze je zveřejnit, pokud se klienti nedohodnou jinak. V mediaci odlišujeme důvěru v mediátora a důvěru mezi klienty navzájem.

- Změna soupeření na spolupráci

Změna soupeřivého vztahu na spolupracující je předpokladem i výsledkem procesu mediace. Závislost klientů na společném cíli a spravedlivé rozdělení hodnot může být motivací ke kooperaci.

- Orientace na budoucnost

Mediace je zaměřená na budoucnost. Mínlulé události v životě klientů jsou v rámci mediace důležité jen ve vztahu k přítomnosti a budoucnosti.

- Pochopení odlišností

³⁹ HOLÁ, L., *Mediace: způsob řešení mezilidských konfliktů*,. Praha, 2003, ISBN 80-247-0467-6, s. 26-27

⁴⁰ HOLÁ, L., *Mediace: způsob řešení mezilidských konfliktů*,. Praha, 2003, ISBN 80-247-0467-6, s. 26-38

Účastníci konfliktu by díky mediaci měli být schopni pochopit právo partnera na vlastní pojmání skutečnosti. Klienti by se tedy měli vzájemně pochopit a respektovat. Výrazem pochopení odlišností se stává výsledná dohoda, se kterou jsou spokojeny obě strany.

- Alternativy – hledání nových možností:

Za hledání nových možností se dá považovat samotné řešení konfliktu mediací. A také celý proces mediace jako např. objevování vlastních zájmů, potřeb, hledání možných řešení nepříznivé situace.

- Nestrannost

Mediátor by neměl být nijak zaujatý. Měl by být schopen přistupovat ke všem klientům bez předsudků. Ocitne-li se mediátor v situaci, kdy zjistí, že tyto podmínky nemůže splnit, měl by z případu odstoupit. Důležitá je důvěra v mediátorovu nestrannost, ta totiž posiluje celý proces mediace.

- Neutralita

Vyznačuje mediátorovo specifické praktické působení na klienty, jeho vnější chování, a ne jeho vnitřní nastavení. Neutrální mediátor by měl být angažovaný a měl by mít pochopení pro každého účastníka konfliktu.

- Nezávislost

Mediátor by neměl být nijak svázán s žádnou stranou (ani finančně, ani vztahově či psychicky).

- Svoboda rozhodování

Souvisí s principem dobrovolnosti a převzetí zodpovědnosti. Klientům je dána příležitost rozhodovat o navrhovaných řešeních dle vlastní potřeby a zájmu.

- Převzetí odpovědnosti

Klienti jsou zodpovědní za samotný způsob řešení konfliktu. Mediátor zodpovídá za zachování ideje a základních principů mediace.^{41 42}

4.3 Zájmové organizace působící v oblasti mediace v ČR

Zájmové organizace působící v oblasti mediace v ČR postupně vznikly v souvislosti s mediací další sdružení. Jedná se např. o Asociaci mediátorů ČR, Sekci ADR při České advokátní komoře, národní organizace Partners for Democratisation Management, Evropský institut pro smír, mediaci a rozhodčí řízená či Společnost pro řešení sporů mediací.

⁴¹ HOLÁ, L. *Mediace, způsob řešení mezilidských konfliktů*. Praha, 2003, ISBN 80-247-0467-6, s. 37–44

⁴² MATOUŠEK, O. *Metody řízení sociální práce*, Praha, 2003, ISBN 80-7367-002-X, s. 139–140.

Kapitola 3.3 se týká mediace v oblasti civilního práva.⁴³

4.3.1 Společnost pro řešení sporů mediací

Je to občanské sdružení, které vzniklo v roce 2007 v Praze. Předmětem působení je asistovaná komunikace za účelem dosažení dohody. Toto sdružení nabízí i poradenství zabývající se rozvody, úpravami výchovy dětí a dělením společného majetku.⁴⁴

4.3.2 Asociace mediátorů ČR

Je nevládní organizace sdružující profesionální i dobrovolné mediátory a laickou veřejnost. Podporuje ideu mimosoudního způsobu řešení konfliktů a rozvoje mediačních služeb.⁴⁵

4.3.3 Evropský institut pro smír, mediaci a rozhodčí řízení

Je obecně prospěšná společnost zaměřená na odpovědné řešení konfliktů a obecnou prevenci sporů. Poskytuje služby při řešení sporů a působí v oblasti osvěty, vzdělávání a poradenství na úrovni národní a mezinárodní. Cílem organizace je podporovat a propagovat mimosoudní formy řešení sporů.⁴⁶

4.3.4 Rubikon Centrum

Nestátní nezisková organizace s původním názvem Sdružení pro rozvoj sociální práce v trestní justici. Byla založena v roce 1994 studenty a učiteli Katedry sociální práce Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Cílem sdružení je opětovné začlenění lidí s trestní minulostí.⁴⁷

4.3.5 Centrum pro řešení sporů

Je obchodní společnost specializující se na poskytování mediace. Společnost pořádá vzdělávací kurzy mediačních a komunikačních technik a aktivně působí v oblasti výzkumu alternativních způsobů řešení majetkových sporů.⁴⁸

⁴³ VETEŠKA, J., *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*, Praha, 2015, ISBN 978-80-7478-898-7, s.100-101

⁴⁴ VETEŠKA, J., *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*, Praha, 2015, ISBN 978-80-7478-898-7, s.100-101

⁴⁵ VETEŠKA, J., *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*, Praha, 2015, ISBN 978-80-7478-898-7, s.100-101

⁴⁶ VETEŠKA, J., *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*, Praha, 2015, ISBN 978-80-7478-898-7, s.100-101

⁴⁷ VETEŠKA, J., *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*, Praha, 2015, ISBN 978-80-7478-898-7, s.100-101

⁴⁸ VETEŠKA, J., *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*, Praha, 2015, ISBN 978-80-7478-898-7, s.100-101

4.4 Mediační proces

V mediačním procesu mediátor nerozhoduje o výběru vlastního řešení, to je věcí osob účastnících se mediace, ale dbá na vyvážené rozdělení komunikačního prostoru a usměrňuje ho v zájmu toho, aby bylo dosaženo sledovaného cíle. Dbá na to, aby se každý účastník k problematice mohl vyjádřit a získat tolik informací, kolik jich potřebuje. Mediátor musí vždy zůstat nestranný.⁴⁹

Proces mediace je procesem velmi dynamickým, zúčastněné osoby i mediátor od začátku pracují na porozumění problému, nicméně jejich názory a postoje se mohou měnit, včetně názorů na řešení. Každý se může v jakékoli části rozhodnout nepokračovat v účasti na mediaci. Mediátor musí vyvažovat projevené emoce zúčastněných, objasňovat, zda mají strany zájem na společném jednání, a jaký prospěch může jednání stranám přinést.

Mediační proces probíhá v několika fázích, pro které jsou stanoveny specifické cíle:

- Přípravná fáze – zjistit, zda je zájem o zprostředkování alternativního řešení trestní věci, dosažení dohody o tomto způsobu řešení. Shromáždit všechny dostupné a potřebné informace s cílem porozumět vzniklé konfliktní situaci, která bude v mediaci zkomunikována.
- Realizační fáze – formulování všech možných řešení a dosažení shody na určitém řešení.
- Konečná fáze – realizace zvoleného řešení a splnění všech závazků s ním spojených.⁵⁰

⁴⁹ SOTOLÁŘ, A., PŮRY, F., ŠÁMAL, P., *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*, Praha, 2000, ISBN 80-7179-350-7, s. 42-78

⁵⁰ ČERNÍKOVÁ, V., *Sociální ochrana(kriminologický pohled na terciální prevenci)*, Praha, 2005, ISBN 80-7251-207-2, s. 137-138

5 Probační a mediační služba

Probační a mediační služba je významným pilířem trestní politiky vyspělých demokratických zemí. Pozitivem jejího působení je vytváření podmínek pro zvládnutí nárůstu kriminality a řešení konfliktů, které není možné řešit běžnými formami trestní represe.

Zahraniční zkušenosti ukazují, že PMS může přispět k:

- prevenci trestné činnosti a ochraně společnosti,
- zefektivnění a zjednodušení soudního řízení,
- posílení individualizace přístupu k řešení trestních případů,
- zvýšení účinnosti trestních sankcí,
- posílení aktivní role poškozeného v trestním řízení a účinnějšímu dosažení jeho hmotné a morální satisfakce,
- posílení aktivní účasti obviněného na řešení trestních věcí a posílení jeho odpovědnosti,
- pomoci obviněným vést život v souladu se zákony a přispět k jejich začlenění do společnosti,
- úspore finančních prostředků, které by jinak byly vynaloženy na klasické soudní řízení, na provoz vězeňských zařízení a integraci propuštěných vězňů do společnosti.⁵¹

5.1 Legislativa

Rozvoj mediace a probace v kontextu trestního práva nastal v ČR po 1. 1. 2001, kdy nabyt účinnosti zákon o PMS.

Tímto zákonem vznikla státní organizace nazvaná PMS.⁵²

- Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 40/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů,

⁵¹ Mezinárodní diskusní fórum, *Poslání a organizační struktura probační a mediační služby*. Praha, 13.11.1997 : Příloha č. 1 časopisu České vězeňství č. 1/1999, s.73-74

⁵² VETEŠKA, J., *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*, Praha, 2015, ISBN 978-80-7478-898-7, s. 81-187

- Zákon č. 442/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů.

5.2 Činnost PMS

Činnost PMS je vytváření předpokladů k tomu, aby věc mohla být ve vhodných případech projednána v některém ze zvláštních druhů trestního řízení, nebo mohl být uložen a vykonán trest nespojený s odnětím svobody, anebo vazby byla nahrazena jiným opatřením. Za tím účelem poskytuje obviněnému odborné vedení a pomoc, sleduje a kontroluje jeho chování a spolupracuje s rodinným a sociálním prostředím, ve kterém žije a pracuje, s cílem, aby v budoucnu vedl řádný život.⁵³

V rámci působení PMS je možné rozlišovat následující činnosti:

- Soudní pomoc – získávání relativních informací o osobě obviněného a jeho sociálním a rodinném zázemí pro účely soudního řízení, vyhledávání vhodných případů pro alternativní způsoby řešení a obstarávání podkladů pro rozhodnutí v trestním řízení včetně vyhodnocování rizik páčání další trestné činnosti.
- Včasnou pomoc – která předchází odsouzení, např. při náhradě vazby mladistvých zárukou nebo slibem.
- Mediační činnost – zprostředkování alternativního řešení konfliktu mezi poškozeným a obviněným, objasnění skutečnosti sporných mezi stranami a příprava podkladů pro rozhodnutí soudu.
- Probační činnost – zahrnuje odborné vedení, psychosociální podporu, pozitivní motivaci a dohled nad chováním obviněného v průběhu zkušební doby.

Povaha těchto činností je rozdílná, je proto vhodné vytvořit podmínky pro specializaci pracovníků PMS. Jako klíčové se jeví především vytvoření podmínek pro specializaci pracovníků působících v oblasti probační služby a mediace. V zahraničí zpravidla působí mediační služby organizačně oddělené od probační služby, avšak v rámci jedné instituce. Činnost pracovníků PMS vyžaduje vysokou úroveň odbornosti a kvalifikace v oblasti komunikačních dovedností, sociálních věd, sociální práce, psychologie, speciální pedagogiky a práva, v neposlední řadě i v oblasti managementu a public relations. Kromě odborné přípravy pracovníků PMS na úrovni vysokých a vyšších odborných škol je potřeba věnovat pozornost dalšímu kontinuálnímu vzdělávání a supervizi.

Důležitým aspektem rozvoje PMS je míra její akceptace ze strany veřejnosti a politických subjektů. Významnou součástí působení PMS je proto i činnost směřující

⁵³ ŠTĚRBA, V., *Penologie*, Praha, 2009, ISBN 978-80-86795-74-4, s. 132

k vytváření vstřícného postoje i laické společnosti k využívání alternativních forem řešení trestné činnosti spočívající především v komunikaci s médii a politickými subjekty.

Probační a mediační služba spolupracuje s externími dobrovolnými spolupracovníky a nevládními organizacemi, které přispívají k rozmanitosti nabízených služeb a rozšiřují možnosti jejího působení.⁵⁴

5.3 Organizace PMS

V čele PMS je ředitel, kterého jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti. Ředitel PMS zajišťuje chod po stránce personální, organizační, hospodářské, materiální a finanční.

Plnění úkolů PMS ve vztahu k soudům, státnímu zastupitelství a orgánům Policie ČR zajišťují střediska, která působí v sídlech okresních soudů nebo u obvodních a městských soudů. Středisko PMS působící v sídlech okresních soudů, která jsou současně sídly krajských soudů nebo Městského soudu v Praze, zajišťují PMS i ve vztahu k těmto soudům, příslušným státním zastupitelstvím a policejním orgánům.

Ministerstvo spravedlnosti vytváří podmínky k řádnému výkonu probace a mediace po stránce organizační, personální, hospodářské a finanční, vykonává dohled nad činností PMS a jmenuje a odvolává ředitele služby. Ředitel jedná jménem služby a zajišťuje její chod po stránce organizační, personální, materiální, hospodářské a finanční.⁵⁵

5.4 Součinnost PMS se státními orgány a dalšími institucemi

Součinnost PMS postupuje, je-li to účelné, v součinnosti s orgány sociálního zabezpečení, školami a školskými zařízeními, zdravotnickými zařízeními, s registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi, zájmovými sdruženími občanů, nadacemi a dalšími institucemi sledujícími humanitní cíle a v případě potřeby tuto součinnost koordinuje z hlediska využití probace a mediace v trestním řízení.

PMS při výkonu své působnosti úzce spolupracuje s orgány, které přísluší podle zvláštního zákona výkon sociálně právní ochrany dětí a poskytování sociální péče občanům společensky nepřizpůsobivým.

V souvislosti s výkonem probace a mediace jsou zaměstnanci PMS oprávněni obracet se na státní orgány a právnické i fyzické osoby s dožádáním o sdělení potřebných údajů a tyto jsou povinny, pokud tomu nebrání zvláštní zákon nebo oprávnění v něm uvedené požadované údaje sdělit.

⁵⁴ Mezinárodní diskusní fórum, *Poslání a organizační struktura probační a mediační služby*. Praha, 13.11.1997 : Příloha č. 1 časopisu České vězeňství č. 1/1999, s. 73-74

⁵⁵ ŠTĚRBA, V., *Penologie*, Praha, 2009, ISBN 978-80-86795-74-4, s. 131-132

Je-li vedeno trestní řízení proti obviněnému ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody postupuje PMS při výkonu své působnosti v součinnosti s Vězeňskou službou a justiční stráží ČR.⁵⁶

5.5 Cíle PMS

Činnost PMS směřuje k tomu, aby byly naplněny následující tři základní cíle:

- Integrace pachatele – PMS směřuje k začlenění obviněného do života společnosti bez dalšího porušování zákonů. Integrace je proces, který usiluje o obnovení respektu obviněného k právnímu stavu společnosti, o jeho uplatnění a seberealizaci.
- Participace poškozeného – PMS se snaží o zapojení poškozeného do procesu odškodnění, o obnovení jeho pocitu bezpečí, integrity a důvěry v právní systém.
- Ochrana společnosti – PMS přispívá k ochraně společnosti řešením konfliktních a rizikových stavů spojených s trestním řízením a zajištěním uložených alternativních trestů a opatření.⁵⁷

5.6 Poslání PMS

Posláním PMS je přispívat k naplnění trestní spravedlnosti především vytvářením podmínek pro uplatnění alternativních postupů v trestním řízení, zajištění účinného výkonu alternativních trestů a nalezení účinné reakce na spáchaný TČ. Za tím účelem PMS provádí probaci a mediaci a podílí se na řešení sporů mezi obviněným a poškozeným a svými činnostmi usiluje o urovnání konfliktních stavů, obnovení respektu k právním normám v souvislosti s trestním řízením.

Součástí poslání PMS je také prevence a snižování rizik opakování trestné činnosti.⁵⁸

5.7 Zásady a principy činnosti pracovníků PMS

Zásady a principy činnosti pracovníků PMS je při vlastní práci úředníků a asistentů s klienty, kteří se dostali do kontaktu s PMS v rámci probace nebo mediace. Je nezbytné, aby byly dodrženy následující zásady a principy činností PMS:

⁵⁶ ŠTĚRBA, V., *Penologie*, Praha, 2009, ISBN 978-80-86795-74-4, s. 133-134

⁵⁷ MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P., *Sociální práce v praxi : specifika různých cílových skupin a práce s nimi*, Praha, 2005, ISBN 80-7367-002-X, s. 286

⁵⁸ MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P., *Sociální práce v praxi : specifika různých cílových skupin a práce s nimi*, Praha., 2005, ISBN 80-7367-002-X, s. 286-287

- Důstojnost jednání – způsob práce PMS s klienty musí být v souladu se základními lidskými právy a svobodami a musí respektovat její důstojnost a autonomii.
- Zákonnost – postup pracovníků PMS při výkonu probace a mediace musí být v souladu s příslušnými zákony.
- Přiměřenost intervence – míra zásahu pracovníků PMS vůči pachateli nesmí překročit rozsah a obsah pravomocného rozhodnutí soudu nebo státního zastupitelství.
- Transparentnost – PMS usiluje o dostatečnou informovanost orgánů činných v trestním řízení o průběhu práce s klienty i o to, aby byly klientům poskytnuty srozumitelné informace o systému a právním prostředí, ve kterém se v důsledku událostí TČ ocitli.
- Individualizace – pracovníci PMS při práci s klienty zohledňují jejich individuální potřeby, zájmy a rovněž i okolnosti případu.
- Včasná intervence – PMS se snaží o kontakt s klienty v co nejranější fázi trestního řízení.
- Vyváženost – PMS prosazuje vyvážený přístup k potřebám a zájmům obviněných, poškozených i společnosti za účelem nalezení vzájemně přijatelného řešení případů.
- Motivace – PMS usiluje o aktivní přístup a účast klientů při řešení následků trestné činnosti. Pachatele podporuje při hledání zdrojů a kompetencí, které mu umožní změnit dosavadní vzorce chování, jež ho přiváděly do konfliktu se zákonem. Poškozenému nabízí možnost stát se aktivním subjektem, který může mít vliv na podmínky a způsoby vlastního odškodnění.⁵⁹

⁵⁹ DOUBRAVOVÁ, D., *Příručka pro probaci a mediaci*. Praha, 2001, ISBN 80-902998-0-6, s. 38-52

6 Praktická část

V praktické části budou provedeny řízené rozhovory s pracovníky Probační a mediační služby pracoviště Českých Budějovicích a s klientem, který zde dochází k probační a mediační službě.

6.1 Rozhovor s Mgr. Kateřinou Hykovou

1. Jste vedoucí střediska, myslíte si, že by na Vaše středisko bylo zapotřebí více lidí?
„Určitě by se tady na středisku našla práce pro více lidí. Na středisku nás pracuje dohromady deset, jak pracovníci střediska, kteří mají na starost každý jinou agendu, tak krajský vedoucí, já na pozici vedoucí střediska a také pracovník elektronického monitoringu. Jinak v současnosti personální stav je takový, že v rámci možností jsme spokojeni. Ale máme tu teď dlouhodobou pracovní neschopnost, takže to určitě pociťujeme.“
2. Jaká je Vaše hlavní činnost na středisku? Jaké agendě se věnujete?
„Mám na starosti jednak oblast přípravného řízení, jednak oblast mladistvých, nezletilých a také trest domácího vězení a část i osob v dohledu.“
3. Máte přehled, kolik osob dochází k PMS v tuto dobu?
„Na středisko do Českých Budějovic teď aktuálně nějakých sedm set padesát.“
4. Kolik osob dochází přímo k Vám?
„Přímo ke mně se to dost těžko specifikuje. Protože jak mám na starosti přípravné řízení, tak to jsou spisy, které tu mám čtrnáct dní až měsíc. Takže v rámci přípravného řízení nepočítáme na počet evidovaných spisů, protože to číslo je zavádějící. Průměrný nápor u pracovníka je zhruba kolem osmdesáti spisů. Já mám těch dohledů méně. Zhruba kolem třiceti, ale jak říkám mám na starost agendu přípravného řízení, takže měsíční nábor nových spisů je kolem deseti, což znamená přes sto nových spisů ročně.“
5. Zabýváte se spíše dospělými nebo dětmi a mladistvými?
„V oblasti přípravného řízení mám na starost obě dvě věkové kategorie. Matematicky bych to rozdělila, asi padesát na padesát. V rámci výkonu je pochopitelné, že mladistvých je menší množství, protože je to kategorie, sice od nula let do osmnácti let. Je ale pochopitelné, že tu nemám pětileté děti. Je to nějaký výsek šesti let věku, kdy ten člověk se k nám může zhruba dostat. V porovnání s dospělými, kteří se k nám mohou dostat od osmnácti let až po smrt. Tak je logické, že větší nápor je dospělých.“

6. Funguje podle Vás PMS dobře?
- „Podle mě funguje dobře. Principiálně funguje, ale vždycky by se našly věci, které je potřeba změnit.“*
7. Podílí se Vaše středisko také na nějakých projektech (např. Proč zrovna já? II, Křehká šance II)?
- „Ty projekty fungují tak, že existují v různých lokalitách. Např. Proč zrovna já, jsme tu měli jak I, tak i II. V současnosti se tento projekt překlopil do poraden pro oběti. Takže u nás máme poradce pro oběti. Projekt Křehká šance u nás v lokalitě není, takže to není tak, že bychom se nechtěli podílet. Ten projekt si vybírá sám lokality. Ale v rámci dožádání, spolupracujeme se všemi projekty, které jsou vedeny PMS.“*
8. Myslíte si, že lidem PMS pomáhá? S ohledem, že poté co u PMS skončí, vedou řádný život a nepáchají dále trestnou činnost?
- „Nepochybně si myslím, že naše práce jim pomáhá, ale to neznamena, že nebudou páchat další trestnou činnost, když u nás skončí. Kdybych si myslela, že jim naše práce nepomáhá, tak bych ji dělat nemohla, protože kdyby lidem naše práce škodila, tak to nejde dělat. Samozřejmě je otázka, co vnímáme tím slovem pomoc. Pro někoho pomoc znamená, že si s ním popovídáme, to ale nemá žádný vliv na oblast recidivy. Je to také o tom, že naše práce není jen o pomoci. Naše práce je z části pomoc klientovi, ale také kontrola. Klient má samozřejmě uložené nějaké povinnosti, ze strany soudu a my kontrolujeme, jak je plní, a zároveň se mu snažíme pomáhat, aby ty povinnosti byl schopen plnit. To znamená, že když má povinnost třeba neužívat omamné a psychotropní látky, tak se ho snažíme motivovat k tomu, aby začal abstinovat. Snažíme se mu najít konkrétní odbornou pomoc, např. zkontaktovat Prevent. A poté probíhá ta kontrola, jak se mu to daří nebo jak se to nedaří, zároveň ten cyklus se může několikrát opakovat, tím pádem se ho snažíme znovu namotivovat, aby se sebou něco udělal. Principiálně si tedy myslím, že jim PMS určitě pomáhá, než když by jenom dostali v rozsudku zákaz užívání OPL, ale nikdo by se o ně tzv. nestaral, poté by bylo čistě na tom člověku, jak se zachová.“*
9. V čem myslíte, že by se PMS mohla zlepšit?
- „Oblast PR, by se mohla svým způsobem změnit, ale je to určitě oblast, na kterou naše ředitelství myslí. Asi před dvěma lety přijali tiskovou mluvčí, která má víc pod palcem PR. Na druhou stranu jsme státní instituce, takže bych řekla, že úplně nepotřebujeme takovou tu klasickou reklamu. My žádné služby nenabízíme, naše*

činnost je jasně vymezena zákonem, Klienty nesháníme, oni k nám přicházejí na základě zákona. Ve vztahu např. k poskytovatelů, OPP je dobré, aby věděli, kdo jsme a co od nich potřebujeme nebo když od nějaké instituce potřebujeme vědět nějaké informace, tak by bylo dobré, aby věděli, kdo se na ně obrací. Myslím, že v oblasti PR toho není nikdy dost. Dále by se určitě mohla zlepšit oblast byrokracie, to znamená zahlcenost papírama. To je hodně velké téma. Elektronické spisy defacto v současnosti máme, ale zároveň musíme vést i papírové spisy, takže to znamená, že je to duplicitní práce, vcelku zbytečná. Celkově propojenost, abychom nemuseli každou písemnost tisknout, aby se dala do toho systému přetáhnout rovnou. Myslím tím elektronické výpisy trestů, různé výpisy z evidence obyvatel atd. Z některých evidencí to už umíme, ale ne u všech. Tohle propojení by nám určitě ulehčilo práci.“

10. Myslíte, že by se mohl změnit zákon o PMS? A jak konkrétně?

„Zákon o PMS se v současnosti mění. Jsou navrhované tři oblasti. Bude se doplňovat jednak o oblast tzv. Probačních domů, legislativní úprava, dále je tam úprava v oblasti trestně právní, to znamená, u alternativních trestů a jejich pravomoce k nim. Třetí oblast je personální a poskytování informací mezi ostatními institucemi. Takže všechny ty tři novely vnímám, jako velmi důležité, které by nám mohly nějakým způsobem pomoci. A co já sama bych navrhovala, tak určitě v té oblasti trestněprávní, nějakým způsobem zjednodušit administrativu v oblasti alternativních trestů, kdy si v současnosti se soudem předáváme dokumenty tam a zase zpět. Když řeknu jednoduchý příklad, tak soud rozhodne o OPP, my připravíme podklady pro nařízení, ale zároveň to předáváme soudu, aby ten trest mohl nařídit. Myslím si, že nařízení trestu OPP by mohlo být ponecháno v našich rukách, na straně PMS, abychom to tady administrovali sami a nevytvářely se jenom papíry a nečekalo se na další doručení. V podstatě by se urychlil celý proces. Já osobně spolupracuji na změně zákona, v rámci ředitelství.“

11. Jak jste říkala, že se připravuje změna o tzv. Probačních domech, co to znamená?

„Probační dům to je v podstatě možnost opatření v rámci podmíněného propuštění. Navazuje to na myšlenku otevřených a polootevřených věznic, kdy v případě podmíněného propuštění, by bylo možné tomu vězni uložit povinnost určitou dobu setrávat v probačním domě. To znamená, že by nemohl jít úplně na svobodu, ale např. by jeden rok musel být v takovémto zařízení. Zároveň by mohl chodit ven, protože by to nebyla věznice v tom pravém slova smyslu. Musel by tam

být třeba přes noc nebo ve vymezené hodiny, které by mu byly uloženy. Musel by chodit do práce, měl by povinnosti, ale zároveň by se mohl pohybovat na svobodě. Nebyl by to teda takový skok rovnou ven, ale byl to tzv. mezistupeň. V současnosti se to připravuje, pakliže všechno vyjde, jak ta legislativní úprava a jednak i projekt který je napsaný, tak by se s tím mohlo začít v podstatě od ledna příštího roku.“

12. Myslíte, že by se mohlo k lepšímu změnit fungování PMS, aniž by došlo ke změně zákona o PMS? A jak konkrétně?

„Určitě, je řada interních předpisů, které by se mohly změnit, aniž by se jednalo o zákon. Mohlo by se jednat např. o naše metodické standarty, o postupy uvnitř služby, které jsou nastaveny nebo o interní předpisy jako je třeba spisový řád, organizační řád, který nám říká, jak máme dokumentaci vést, jak má vypadat, jaké informace můžeme a nemůžeme poskytovat a tak dále. Určitě změnou těchto předpisů by se mohla změnit naše práce. V současnosti jsme v některých momentech svázání, ale jinak se to dělat nedá, což je logické, když jsme státní správa.“

6.2 Rozhovor s Mgr. Pavlem Pokorným

1. Co konkrétně u PMS děláte? Jaké agendě se věnujete?

„U probační služby jsem na pozici úředníka, takže jsem probační úředník a moje agendy jsou podmíněné odsouzení, podmíněné propuštění s dohledem a parole, což znamená přípravy a stanoviska probační služby k možnému podmíněnému propuštění lidí, kteří jsou ve výkonu trestu odnětí svobody.“

2. Chodí k Vám více žen nebo mužů?

„Samozřejmě z devadesáti procent ke mně chodí muži, žen také několik, ale muži jsou více zastoupeni.“

3. Jaké konkrétní cíle dáváte osobám, které k Vám docházejí? A máte pocit, že je plní?

„Tak ty cíle vždycky vycházejí z jejich konkrétních možností. Když stanovujeme cíle naší práce s klienty, tak musíme vycházet z takových základních definicí. Cíl musí být reálný, to znamená, že nemůžeme po někom, kdo má základní vzdělání chtít, aby si do dvou let dodělal maturitu nebo aby nastoupil na vysokou školu, ten cíl pro člověka musí být reálný. Zároveň musí být měřitelný, to znamená, že musí být konkrétní, například ze škody sto tisíc zaplatí třeba dva tisíce do půl roku. Musí vycházet z dané situace, musí také být ohraničen v čase nemůžeme říct,

doděláte si školu, ale on neví, jestli jí dodělá za rok nebo za deset let. A poslední je, že musí být klientovi srozumitelný, musíme se na něm domluvit a klient ho musí pochopit a když si cíl definujeme, tak ho za tu konkrétní dobu můžeme vyhodnotit. Potom můžeme říct, ano, splnilo se nebo nesplnilo se, ale udělalo se tohle. Vždycky je to o tom, aby cíl byl společný, aby to nebyla tak, že já si pro klienta přál něco a jeho jediný cíl bude, aby měl klid a nikdo ho neotravoval. To znamená, vždycky vycházet z toho, že tvorba a spolupráce cíle musí být reálná nebo v tom nejlepším případě by měla být reálná.“

4. Když k Vám přijde nový člověk, musíte na prohlídku jeho bydliště. Neměl jste někdy strach?

„U každého klienta, který ke mně chodí musí být provedena návštěva bydliště. U klientů, kteří mají závažnou trestnou činnost, tato prohlídka dle našich metodik, by měla proběhnout nejpozději do dvou měsíců. Ostatní klienti by měli být navštíveni do půl roku po první návštěvě, prvním kontaktu. Abych řekl pravdu, tak jsem strach mnohdy měl. Není to tak dávno, kdy jsem byl u klienta, se kterým mám velmi zvláštní vztah. Klient vykazuje velmi zvláštní paranoidní agresivní rysy. Když jsem k němu šel s kolegou, tak jsme k někomu přijeli. Přišel nám otevřít s tím, že měl za pasem bojový nůž. Víím, jaký je, tak jsem k tomu tématu, že má nůž moc neschyloval. Ale bylo vidět, že jsme byli v jeho prostřední, v jeho domě, kde to tam znal, nevěděli jsme, jestli nemá někde schované další zbraně. A protože jeho psychický stav nebyl zcela v pořádku, tak jsem si až později uvědomil, že jsem ten strach měl. Ten strach bohužel přítomen je. Není přítomen jenom, když k někomu jdeme, ale je přítomen i během toho, když jednáte s klienty, o kterých víte, že mají psychiatrickou diagnózu nebo jsou uživateli omamných a psychotropních látek, kdy nevím, jak klienti zareagují, ani oni sami to neví, může kdykoli dojít ke konfliktu. To znamená, že ten strach tady bazálně vždy je. Člověk, ale u všech případů věří, že se nic nestane.“

5. Stává se často, že lidé zapomenou přijít na schůzku bez omluvy? A jak to řešíte, když je to poněkolkáté?

„To se samozřejmě stává, jsou klienti, o kterých vím, že nepřijdou na termín, ale přijdou za dva dny nebo zavolají a začnou se omlouvat a používat výmluvy typu „Tu kartičku, kde jsem měl napsaný termín, mi snědl pes,“ a tak dále. Některé výmluvy jsou často na úrovni desetiletých dětí, kteří se vymlouvají z toho, že něco zapoměly ve škole. Jak to dělám? Většinou se jim snažím domluvit, v případě, že se to pořád opakuje, tak to shrnu ve zprávě, kde zdůrazním, že klient nedodrží

termíny. Samozřejmě je tady realita, že když nepřijde na dvě konzultace, tak málokterý soud by ho zavřel. Ale s případy náhrady vazby, by mohl být vzat zpátky do vazby. U dlouhodobých dohledů se snažím klienta přivést k zodpovědnosti. Představa, že mých osmdesát procent klientů tohle dělá, tak ta práce nelze dělat. Protože byste ráno přišli do práce a čekali, jestli někdo přijde nebo nepřijde. To znamená, že když se mi tady potkají dva klienti a jeden je objednaný a druhý není. Tak se i stane, že toho, který byl objednaný pošlu pryč, a dám mu jiný termín, protože nevím, kdy by ten neobjednaný klient znovu přišel. Samozřejmě se to děje se jim snažím domlouvat a potom píši na soud.“

6. Co si myslíte, že lidi vede k páčání trestné činnosti?

„To je složitá otázka. Já myslím, že v mnoha případech je k tomu vede nějaký program, který svým způsobem od malička vstřebávali do sebe. Tudiž program typu - Abych přežil, tak si budu brát věci, které mi nepatří. Vidím to kolem sebe. Hodnota toho, že někdo nejde do vězení je minimální - . Když všichni kolem Vás kradou, berou drogy a užívají alkohol, tak je jasné, že vy nevyrůstáte s tím, že je to špatné. Na druhou stranu může se stát, že vyrůstáte ve velmi pozitivním prostředí, ale ve výchov dojde k některým kolapsům. Můžete se dostat do stresové situace v dospívání, např. když se rodiče rozvádí, doma probíhá násilí. A vy páčáním trestné činnosti jakoby utíkáte před strachem nebo traumatem, Další věc může být, že se chytete špatné party, a aniž vy byste něco dělal, tak protože chcete patřit do party, která Vás přijímá, nehodnotí Vás, tak se zapletete do špatné situace. Požadavky té sociální skupiny nejsou vysoké, to znamená že rodičům musíte dokazovat, jak jste dobrý, musíte mít samé jedničky, musíte chodit na pět kroužků a najednou přichází skupina dětí, kteří Vám řeknou, stačí, když hodíš kámen do okna, ukradneš věc v obchodě a budeš náš kamarád. Tak najednou když se sníží ta laťka toho začlenění se do skupiny, tak se často stává, že dostáváte nálepku od společnosti, jak se říká „ten roste pro kriminál“, tak se s danou skupinou ztotožníte. Mnoho lidí začíná ve věku blízkým mladistvého a do třiceti let může udělat velikou kriminální kariéru. Pak samozřejmě jsou tady trestné činy, které byly činěny z lásky. Zažil jsem 45letého muže, který opustil manželku, začal žít s její neterí, a ona chtěla hodně peněz, které neměl. Tak vzal nůž a přepadl asi čtyři benzínové pumpy. Člověk, který by nikdy nic neukradl. Člověk, který čtyřicet pět let vedl řádný život, který trénoval sportovce, měl v sobě ducha „fair play“. Tenhle člověk se zamiluje, ztratí hlavu a pak páčá trestnou činnost, kterou by samozřejmě v tom normálním slova smyslu vždycky odsuzoval. Takže říkám, těch

důvodů může být mnoho, ať jsou v tom peníze, vztah, pomsta. Cokoliv se může stát příčinou, proč lidé páchají trestnou činnost. “

7. Jezdíte se v rámci PMS nějak vzdělávat (např. kurzy, jak zacházet s obviněnými/odsouzenými)?

„Probační služba velmi dbá na vzdělávání. Máme tady systém dalšího vzdělávání. Já jsem prošel mnoho školení. Teď mě čeká školení na detekci extremismu, to znamená politického, náboženského extremismu. Budeme mít tří denní školení na Kladně. Tudiž co se týká školení, tak si nemůžu stěžovat, že by Probační služba nás někam neposlala nebo nějaký kurz nezařídila. Jsme doptáváni i ze strany tutorů a lidí, kteří mají na starosti vzdělávání v republice. Pokud je zájem, tak Probační služba je ochotna a schopna sehnat externí lektory, kteří nás vyškolí. Školeních jsem absolvoval mnoho za devět let, co jsem u PMS. Nemůžu si stěžovat, že bych nebyl uspokojen, co se týká školení. “

8. V současnosti fungují elektronické náramky pro vězně v domácím vězení. Myslíte si, že je to přínos pro PMS?

„Já si osobně myslím, že určitě. Trest domácího vězení jsem dříve dělal, ještě, než byly elektronické náramky. Domácí vězení považuji za velký přínos, ale současně musím říct, že tu práci nezlehčilo v tom smyslu, že bychom nemuseli nikam jezdit. Samotný proces starosti o náramky, o ten systém nesnížil práci o to, že by kolegové neměli co dělat. To znamená, že ten lidský aspekt, v trestu domácího vězení není ponížen. Elektronický monitoring ulehčil kontrolu a zároveň klienti mají větší pocit zodpovědnosti, protože ví, že monitoring nelze svým způsobem obejít. Kdežto, když jsme je kontrolovali vlastními silami, tak bylo jasné, že když od nich odejdeme v deset hodin, tak se tam za hodinu těžko vrátíme, takže mohlo docházet k nějakému maření, ale teď už to možné není. “

9. Myslíte si, že PMS v Českých Budějovicích funguje dobře nebo by to chtělo nějakou změnu?

„Myslím si, že v kontextu nápadů a sil, které máme, funguje dobře. Za agendu podmíněné propuštění jsme dva na středisku, kteří ho vykonáváme. Za agendu parole, což je docházení do věznice jsme také dva, já a moje kolegyně Ing. Drusková. Takže si myslím, že jsme v dobrém počtu na náš okres. Já osobně bych nechtěl hodnotit, jestli je tady něco špatně nebo dobře, Sám vnímám, to že středisko funguje a PMS dělá, co může, s materiálem, se kterým pracujeme. “

10. V čem myslíte, že by se PMS mohla zlepšit?

„Obecně by PMS mohla zlepšit v prezentaci navenek, Abychom byli více známi, aby lidé věděli, co děláme, aby bylo o PMS povědomí. Dodnes se mi stává, že musím někomu vysvětlovat, co PMS znamená, když se mě známý zeptá, kde pracuji, než to vysvětlím, tak to trvá strašně dlouho. Když si vezmu, kdybych dělal u policie České republiky, zdravotního bratra nebo úředníka v bance, tak by ten rozhovor trval dvě vteřiny, kdežto takhle když řeknu, že dělám probačního úředníka, tak to poté budu muset do vysvětlovat. Myslím si, že na tomto poli se dá více zlepšit, i takové to sebevědomí PMS, že málokdy se mi stane, že by lidé věděli, o co jde.“

11. Myslíte, že by se mohl změnit zákon o PMS? A jak konkrétně?

„To je samozřejmě velmi složitá otázka, v tom smyslu, že já sice ten zákon znám, ale znám ho v rámci toho, co potřebuji vědět, To znamená, že potřebuji vědět, jaké mám pravomoci, koho se můžeme ptát na různé informace. Jak by se mohl změnit? Tady se nabízí taková ta alternativa propojení zákona o PMS s možným podmíněným propuštěním vězňů, že by třeba někteří vězni měli povinnost spolupracovat s PMS. V rámci svého podmíněného propuštění ve věznici. Zde se ale nabízí to, že by vznikl ohromný nápor případů, v některých věznicích a v některých zase ne. Protože kdybychom vzali tak, že každý člověk, který má trestný čin vraždy, kdyby musel předtím, než žádá o podmíněné propuštění, spolupracovat s PMS tak mí kolegové z jiných středisek, by se z toho zhroutili, protože tam mají spoustu vrahů, Ale já zase oproti nim v Českých Budějovicích žádného vraha nemám, protože to je věznice tzv. ostraha, což je do středního zabezpečení, a to znamená, že já tady vraha mít nemůžu. Je jasné, že já bych byl oproti nim zvýhodněn. Tudiž bych se trošku obával propojení zákona o PMS s podmíněným propuštěním. Ale jinak by se dalo určitě více specifikovat spolupráci PMS s OSPOD. Ale tohle je spíše otázka na legislativce než na mě, protože i když já ten zákon znám, tak jen uživatelsky. Neznám ho tak, že bych ho dokázal kombinovat s jinými pravidly.“

12. Myslíte, že by se mohlo k lepšímu změnit fungování PMS, aniž by došlo ke změně zákona o PMS? A jak konkrétně?

„Když bychom to vzali konkrétněji, tak by se PMS mohla změnit tak, aby dosáhla ve společnosti větší prestiže a dosáhla by většího sebevědomí. Třeba aby vůči soudu nemusela vystupovat, tak podřízeně a do určité míry by tady bylo větší sebevědomí PMS. Což se ale odvíjí od ředitelství PMS, protože konkrétní lidi,

např. já, těžko vytvoří prestiž PMS, když docházím do jedné věznice, komunikuji s třemi soudci. Tak je těžké něco vytvořit, pokud to nebude z ředitelství.“

6.3 Rozhovor s osobou docházející k PMS

muž, 29let

1. Kvůli jakému trestnému činu a jak dlouho docházíte k PMS?

„K PMS docházím kvůli krádeži §205 TZ, poškození cizí věci §218 TZ.

Pravidelně docházím do Českých Budějovic dva a půl roku, ale k PMS jako takové tři a půl roku.“

2. Myslíte si, že Vám PMS ve Vašem životě pomáhá a jak konkrétně?

„Určitě musím myslet na to, že mě někdo hlídá, že musím makat a posílat peníze na škodu, kterou jsem způsobil. Kdybych neměl nařízenou tuto povinnost a nikdo mě nekontroloval, tak sám nic posílat nebudu. A také jsem rád, že si můžu popovídat s někým normálním, o tom, jak se mi daří, i nedaří a celkově o mém životě.“

3. Zlepšil byste fungování PMS (např. docházet méně, pracovník, aby docházel k vám)?

„Nic mě nenapadá, protože když někdo chce s PMS spolupracovat, tak se pracovník snaží dostatečně pomoci. S docházením k PMS jsem spokojen, i s úkoly, které musím plnit.“

4. Jaké konkrétní činnosti dostáváte od pracovníka? Jsou pro Vás snadno splnitelné?

„Každou schůzku musím donést doklady, když by u mě došlo ke změně, např. nové zaměstnání, jiné bydliště. Také když zaplatím škodu, což není každou návštěvu, musím donést doklad o zaplacení, ale někdy je opravdu těžké zaplatit vše, protože peněz nemám nazbyt.“

5. Jak celkově vnímáte Probační a mediační službu?

„Celkově vnímám PMS dobře. Pomáhá mi být lepším člověkem, abych třeba platil náhradu škody. Ale myslím si, že kdybych kašlal na chození na schůzky, tak bych vše vnímal úplně jinak. Ale jsem rád, že mě někdo hlídá, abych nepáchal další trestnou činnost a abych se nějak napravil.“

6.4 Závěr praktické části

Praktická část vychází z rozhovoru s vedoucí střediska PMS v Českých Budějovicích Mgr. Kateřinou Hykovou, Ph.D a z rozhovoru s pracovníkem střediska Mgr. Pavlem

Pokorným. Dále vychází z rozhovoru s klientem docházejícím k PMS. Všechny rozhovory byly vedeny na PMS v Českých Budějovicích v březnu 2019 se souhlasem k provedení rozhovoru.

Hlavním cílem bylo zjistit, jak zlepšit činnost PMS, aniž by došlo ke změně zákona o probační a mediační službě.

Podle názoru Mgr. Hykové by bylo dobré změnit oblast PR, ale jak uvedla PMS je státní instituce, pomohlo by to např. v hledání nových poskytovatelů pro OPP. Dále by si přála změnit oblast byrokracie, aby nebyly zahlceni papíry, východisko vidí v zelektronizování spisů, tím pádem jen elektronické spisy, než jak je tomu teď, že prioritní jsou spisy papírové. Uvedla, že zákon o PMS v současnosti probíhá změnami, jak legislativními z oblasti trestněprávní, tak ve vybudování probačních domů, což by ulehčilo věznicím a byl by to mezistupeň mezi svobodou a věznicí. Dále oblast personální a poskytování informací. Sama za sebe by viděla změnu ve zjednodušení trestněprávních věcí v oblasti administrativy. A aby nedošlo ke změně zákona o PMS, vidí východisko v přepracování metodických standardů.

Podle názoru Mgr. Pokorného vidím zlepšení pro ředitelství prezentací navenek, aby občané ČR věděli, co PMS znamená, jaké činnosti se věnují a jací klienti k nim docházejí. Změnu v zákoně zmínil, že by bylo dobré propojení některých zákonů v jeden. Dále se vyjadřovat moc nechtěl, protože uvedl, že zákon sice zná, ale jen pro svoji činnost.

Klient, který dochází na středisko v Českých Budějovicích, vnímá probační službu velmi dobře, z ohledu, že mu pomáhá začlenit se do řádného života. Musí plnit povinnosti, které jak uvedl, by sám nekonal, kdyby ho nikdo nehlídal.

Podle mého názoru PMS funguje dobře. Měla jsem možnost poznat činnosti PMS na čtrnáctidenní praxi. Určitě ale vidím nedostatky, jak uvedla Mgr. Hyková v zahlcenosti papírů. Každý dokument se musí vytisknout a zaevidovat do složky, což je kolikrát zdlouhavý proces, kdežto zelektronizování služby, by určitě ulehčilo práci pracovníkům PMS. Dále vidím možnost v dobré novele Probačních domů, které by se měly začít budovat od příštího roku, a byla by to dobrá kontrola pro vězně. Velkým nedostatkem je i to, že o PMS spousta lidí v ČR nemá vůbec žádné povědomí.

Dále bych viděla přínos ve zlepšování zkvalitnění péče o oběti. Ročně se totiž obětí stane až 40tisíc lidí. Péče o oběti trestné činnosti je nezbytná v každé moderní vyspělé společnosti. V ČR nabízí služby obětem zejména pracovníci nevládních organizací. Bylo by dobré tyto nevládní organizace propojit s PMS. Východisko vidím v nově vybudovaném pracovišti, kde bude možné získat základní právní informace, absolvovat

restorativní program a získat kontakty na další regionálně dostupné služby pro oběti trestných činů.

Dalším zkvalitněním PMS bych viděla ve zvýšení pocitu bezpečí pracovníků, zejména během provádění činností vyžadujících přímý kontakt s pachateli TČ. Při návštěvách klientů v místě bydliště, kteří mají diagnostikované psychické problémy nebo jsou to uživatelé omamných a psychotropních látek, bych doporučovala, aby byl přítomen policejní dozor nebo justiční stráž.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zhodnotit veškeré poznatky o probační a mediační službě a navrhnout řešení ke zkvalitnění probace a mediace v České republice.

Pro splnění vytyčených cílů práce byly použity metody obsahové analýzy, studium literárních zdrojů, analýza a dedukce získaných materiálů a právního předpisu.

V teoretické části byly na základě tištěných zdrojů charakterizovány obecné pojmy související s probační a mediační službou, její historie, fungování, působení, činnosti a také obecné pojmy související s touto službou.

Druhá kapitola v teoretické části byla věnována obecným pojmům, které jsou spojeny s probační a mediační službou. Tato kapitola je řazena na podkapitoly, každá podkapitola znamená různý obecný pojem, např. probace, mediace, sociální komunikace.

Ve třetí kapitole byl stanoven cíl popsat probaci, její historii, činnost pracovníků v oboru prevence.

V kapitole mediace je stručně uvedena historie, principy mediace. Dále zájmové organizace působící v oblasti mediace v České republice a mediační proces, které jsou mediací v civilním řízení.

Pátá kapitola je věnovaná Probační a mediační službě jako takové. Její legislativě, která je zaměřena na představení zákonů. Nejdůležitějším zákonem této služby, je zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů. V další podkapitole je popsána činnost PMS, její organizace, součinnost PMS se státními orgány a dalšími institucemi, cíle a poslání PMS a v neposlední řadě zásady a principy činnosti pracovníků PMS.

Metoda řízeného rozhovoru byla provedena v praktické části. Tato část práce obsahuje tři rozhovory s vedoucí střediska a pracovníkem PMS v Českých Budějovicích a jeden rozhovor s klientem PMS. Cílem této kapitoly bylo, navrhnout řešení ke zkvalitnění probace a mediace v České republice. Na základě těchto rozhovorů lze konstatovat, že PMS funguje dobře, byly navrženy jen drobné změny a některé změny, které v současnosti probíhají novelou zákona.

Veškeré cíle, které byly na začátku stanoveny, práce obsahuje. Teoretická část charakterizuje PMS obecně. V praktické části je naplněn cíl navrhnout řešení ke zkvalitnění probace a mediace v České republice.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. ČERNÍKOVÁ, V., *Sociální ochrana (kriminologický pohled na terciální prevenci)*, Praha : Policejní akademie ČR-Katedra kriminologie, 2005, 163 s. ISBN 80-7251-207-2.
2. DOUBRAVOVÁ, D., *Příručka pro probaci a mediaci*. Praha : Institut pro probaci a mediaci, 2001, 140 s. ISBN 80-902998-0-6.
3. HENDRYCH, D. *Právníký slovník*. 2. rozšířené. vyd. Praha : C.H. Beck, 2003. Beckovy odborné slovníky 1320 s. ISBN 80-7179-740-5.
4. HOLÁ, L., *Mediace: způsob řešení mezilidských konfliktů*., Praha : Grada, 2003, 52 s. ISBN 80-247-0467-6.
5. MATOUŠEK, O., *metody a řízení sociální práce*., Praha : Portál, 2003, 384 s. ISBN 80-7178-548-2.
6. MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P., *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*, Praha : Portál s.r.o., 2005, 352 s. ISBN 80-7367-002-X.
7. KRUPKA, V., *Trestní právo hmotné*, Praha : Armex publishing, 2012, 157 s. ISBN 978-80-87451-14-4.
8. SOTOLÁŘ, A., PÚRY, F., ŠÁMAL, P., *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*, Praha : C.H.BECK, 2000, 468 s. ISBN 80-7179-350-7..
9. ŠÍŠKOVÁ, T., *Facilitativní mediace : řešení konfliktu prostřednictvím mediátora*, Praha : Portál s.r.o., 2012, 208 s. ISBN 978-80-262-0091-8.
10. ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D., *Probace a Mediace*, Praha : Portál s.r.o., 2010, 216 s. ISBN 978-7367-757-2.
11. ŠTĚRBA, V., *Penologie*, Praha : Armex publishing, 2009, 167 s. ISBN 978-80-86795-74-4.
12. VETEŠKA, J., *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*, Praha : Wolter Kluwer, 2015, 252 s. ISBN 978-80-7478-898-7.
13. ZEHR, H., *Úvod do restorativní justice*, Praha : Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2003, 48 s. ISBN 80-902998-1-4.
14. ZVEKIC, U., HARRIS, R., *Prosazování probace na mezinárodní úrovni. In Probace – poznatky ze zahraničí*.. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2002, 127 s. ISBN 80- 7338-005-6.

Elektronické zdroje

1. Definice sociální práce, 11. 3.2005, [online].[cit.2019-03-01]. Dostupné z WWW: <<http://socialnirevue.cz/item/definice-socialni-prace>>.
2. Obecné informace, 2017, Ministerstvo spravedlnosti ČR[online].[cit.2019-15-03] Dostupné z WWW: <<https://www.justice.cz>>
3. Ochrana dětí, 2012, Háka software, [online].[cit.2019-30-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.nsz.cz/index.php/cs/ohroene-osoby-a-pokozeni/ochrana-deti>>.
4. PAROLE - podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, 2002-2009 © IT STUDIO s.r.o., [online].[cit.2019-03-01]. Dostupné z WWW: < PAROLE - podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, 2002-2009 © IT STUDIO s.r.o., [online].[cit.2019-03-01]. Dostupné z WWW: <<https://www.pmscr.cz/parole-dohled-nad-podminene-propustenymi/>> .
5. Probační a mediační služba České republiky, 2002-2019, [online]. © IT STUDIO s.r.o., [cit.2019-10-01]. Dostupné z WWW: <<https://www.pmscr.cz/o-nas/>>.
6. Probační dohled, leták PMS, [online].[cit.2019-03-01]. Dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/images/clanky/PMS_letak_cz_A4_ProbacDohled.pdf>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon 257 ze dne 14. července 2000 o probační a mediační službě. In Sbírka zákonů České republiky. 2000. částka 74. Dostupné také z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-257>>.
2. ČESKO. Zákon 40 ze dne 9. února 2009 trestní zákoník, In Sbírka zákonů České republiky, 2009, částka 11. Dostupné také z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>.

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály:

1. Mezinárodní diskusní fórum, *Poslání a organizační struktura probační a mediační služby*. Praha, 13.11.1997 : Příloha č. 1 časopisu České vězeňství č. 1/1999, s.73-74
2. NEZKUSIL, J., *K problematice alternativ k trestu odnětí svobody*. Trestní právo. Odborný časopis pro trestní právo a obory související. Praha : Novatrix, 2009, č. 7-8, ISSN 1214-3758.
3. Probace-Metodický standard PMS, 2016
4. VĚTROVEC, V., NEDOROST, L., SOVÁK, Z., *Probační a mediační služba ČR*. *Právní rádce*, 2002, č. 8,

Seznam zkratk

- CESO – centrální evidence stíhaných osob
- ČR – Česká republika
- NVD – náhrada vazby dohledem
- OČTŘ – orgány činné v trestním řízení
- OPP – obecně prospěšné práce
- OSPOD – orgán sociálně právní ochrany dětí
- PMS – probační a mediační služba
- RT – rejstřík trestu
- TČ – trestný čin
- TZ – trestní zákoník
- ZSVM – zákon o soudnictví ve věcech mládeže

Přílohy

Příloha č.1 souhlas k rozhovoru Mgr. Kateřina Hyková, Ph.D.

Souhlas s rozhovorem k Bakalářské práci

Já, níže podepsaný/á

Jméno a příjmení Mgr. Kateřina Hyková Ph.D.

udělují tímto souhlas k rozhovoru na téma Probační a mediační služba s Pavlou Krejsovou. Rozhovor bude uveden v praktické části Bakalářské práce.

v Českých Budějovicích dne 26.3.2019

Příloha č.2 souhlas k rozhovoru Mgr. Pavel Pokorný

Souhlas s rozhovorem k Bakalářské práci

Já, níže podepsaný/á

Jméno a příjmení PAVEL POKORNÝ

udělují tímto souhlas k rozhovoru na téma Probační a mediační služba s Pavlou Krejsovou. Rozhovor bude uveden v praktické části Bakalářské práce.

v Českých Budějovicích dne 22.3.2019

Příloha č. 3 souhlas k rozhovoru Miroslav Kučera

Souhlas s rozhovorem k Bakalářské práci

Já, níže podepsaný/á

Jméno a příjmení MIROSLAV KUČERA

udělují tímto souhlas k rozhovoru na téma Probační a mediační služba s Pavlou Krejsovou. Rozhovor bude uveden v praktické části Bakalářské práce.

v Českých Budějovicích dne 22.3.2019

Příloha č.4 otázky k rozhovorům

Mgr. Kateřina Hyková, PhD – vedoucí střediska

1. Jste vedoucí střediska, myslíte si, že by na Vaše středisko bylo zapotřebí více lidí?
2. Jaká je Vaše hlavní činnost na středisku? Jaké agendě se věnujete?
3. Máte přehled kolik osob dochází k PMS v tuto dobu?
4. Kolik osob dochází přímo k Vám?
5. Zabýváte se spíše dospělými nebo dětmi a mladistvými?
6. Funguje podle Vás PMS dobře?
7. Podílí se Vaše středisko také na nějakých projektech (např. Proč zrovna já? II, Křehká šance II)?
8. Myslíte si, že lidem PMS pomáhá? S ohledem, že poté co u PMS skončí, vedou řádný život a nepáchají dále trestnou činnost?
9. V čem myslíte, že by se PMS mohla zlepšit?
10. Myslíte, že by se mohl změnit zákon o PMS? A jak konkrétně?
11. Jak jste říkala, že se připravuje změna o tzv. Probačních domech, co to znamená?
12. Jak jste říkala, že se připravuje změna o tzv. Probačních domech, co to znamená?

Mgr. Pavel Pokorný – pracovník střediska

1. Co konkrétně u PMS děláte? Jaké agendě se věnujete?
2. Chodí k Vám více žen nebo mužů?
3. Jaké konkrétní cíle dáváte osobám, které k Vám docházejí? A máte pocit, že je plní?
4. Když k Vám přijde nový člověk musíte na prohlídku jeho bydliště, neměl jste někdy strach?
5. Stává se často, že lidé zapomenou přijít na schůzku bez omluvy? A jak to řešíte když je to poněkoli káté?
6. Co si myslíte, že lidi vede k páchání trestné činnosti?
7. Jezdíte se v rámci PMS nějak vzdělávat (např. kurzy jak zacházet s obviněnými/odsouzenými)?
8. V současnosti fungují elektronické náramky pro vězně v domácím vězení. Myslíte si, že je to přínos pro PMS?

9. Myslíte si, že PMS v Českých Budějovicích funguje dobře nebo by to chtělo nějakou změnu?
10. V čem myslíte, že by se PMS mohla zlepšit?
11. Myslíte, že by se mohl změnit zákon o PMS? A jak konkrétně?
12. Myslíte, že by se mohlo k lepšímu změnit fungování PMS, aniž by došlo ke změně zákona o PMS? A jak konkrétně?

osoba, docházející k PMS

1. Kvůli jakému trestnému činu a jak dlouho docházíte k PMS?
2. Myslíte si, že Vám PMS ve Vašem životě pomáhá a jak konkrétně?
3. Zlepšil byste fungování PMS (např. docházet méně, pracovník aby docházel k vám)?
4. Jaké konkrétní činnosti dostáváte od pracovníka? Jsou pro Vás snadno splnitelné?
5. Jak celkově vnímáte Probační a mediační službu?